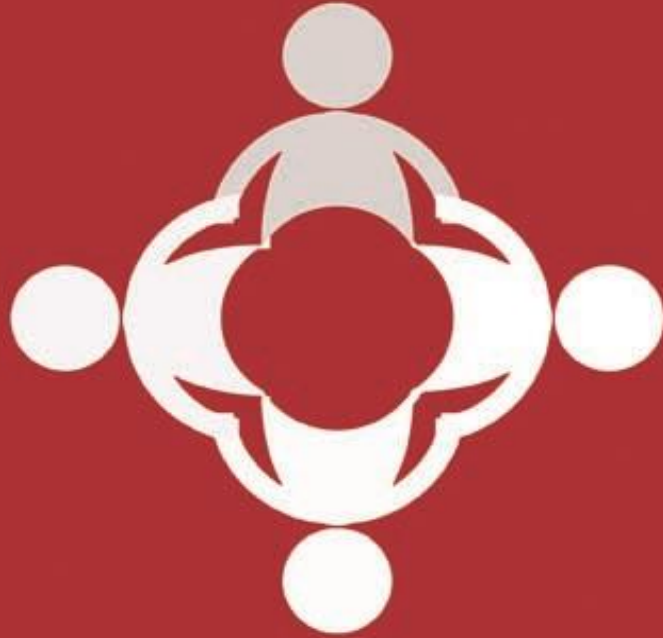

ISSN: 1300-7432

TIJSEG Turkish International Journal of Special
Education and Guidance & Counselling

Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling

**Turkish International
Journal of
Special Education
and
Guidance & Counselling**

ISSN: 1300-7432

DECEMBER 2018

Volume 7 – Issue 2

Prof. Dr. Hakan Sarı
Prof. Dr. Nergüz Bulut Serin
Prof. Dr. Ömer Üre
Editors

Copyright © 2018

Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling

All rights reserved. No part of TIJSEG's articles may be reproduced or utilized in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or by any information storage and retrieval system, without permission in writing from the publisher.

Published in TURKEY

Contact Address:

Prof. Dr. Hakan Sarı - TIJSEG Editor – Konya - Türkiye

Message from the Editor

I am very pleased to publish second issue in 2018. As an editor of Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling (TIJSEG) this issue is the success of the reviewers, editorial board and the researchers. In this respect, I would like to thank to all reviewers, researchers and the editorial board. The articles should be original, unpublished, and not in consideration for publication elsewhere at the time of submission to Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling (TIJSEG), For any suggestions and comments on TIJSEG, please do not hesitate to send mail.

Prof. Dr. Hakan Sari
Editor

Editors

- PhD. Hakan Sarı, (Necmettin Erbakan University, Turkey)
PhD. Nerguz Bulut Serin, (European University of Lefke, North Cyprus)
PhD. Ömer Üre, (Konya University, Turkey)

Editorial Board

- PhD. A. Rezan Çeçen Eroğlu, (Muğla University, Turkey)
PhD. Abbas Türnüklü, (Dokuz Eylül University, Turkey)
PhD. Adnan Kulaksızoğlu, (Fatih University, Turkey)
PhD. Ahmet Ragıp Özpolat, (Erzincan University, Turkey)
PhD. Alim Kaya, (İnönü University, Turkey)
PhD. Behiye Akacan, (European University of Lefke, North Cyprus)
PhD. Betül Aydın, (Marmara University, Turkey)
PhD. Ferda Aysan, (Dokuz Eylül University, Turkey)
PhD. Galip Yüksel, (Gazi University, Turkey)
PhD. Gürhan Can, (Anadolu University, Turkey)
PhD. Gürsen Topses, (European University of Lefke, North Cyprus)
PhD. Hafız Bek, (Uşak University, Turkey)
PhD. Hakan Sarı, (Necmettin Erbakan University, Turkey)
PhD. Hasan Avcıoğlu, (Abant İzzet Baysal University, Turkey)
PhD. Hasan Bacanlı, (Gazi University, Turkey)
PhD. Melek Kalkan, (Ondokuz Mayıs University, Turkey)
PhD. Mustafa Kılıç, (İnönü University, Turkey)
PhD. Mustafa Koç, (Sakarya University, Turkey)
PhD. Müge Akbağ, (Marmara University, Turkey)
PhD. Nejla Kapıkıran, (Pamukkale University, Turkey)
PhD. Nerguz Bulut Serin, (European University of Lefke, North Cyprus)
PhD. Oğuz Gürsel, (European University of Lefke, North Cyprus)
PhD. Ömer Üre, (Konya University, Turkey)
PhD. Ramazan Abacı, (Sakarya University, Turkey)
PhD. Rengin Karaca, (Dokuz Eylül University, Turkey)
PhD. Seher Balcı Çelik, (Ondokuz Mayıs University, Turkey)
PhD. Sezen Zeytinoğlu, (Ege University, Turkey)
PhD. Sırrı Akbaba, (Uludağ University, Turkey)
PhD. Süleyman Doğan, (Ege University, Turkey)
PhD. Süleyman Eripek, (European University of Lefke, North Cyprus)
PhD. Şüheda Özben, (Dokuz Eylül University, Turkey)
PhD. Tevhide Kargın, (Ankara University, Turkey)
PhD. Tuncay Ergene, (Hacettepe University, Turkey)
PhD. Turan Akbaş, (Çukurova University, Turkey)
PhD. Uğur Sak, (Eskişehir University, Turkey)
PhD. Yaşar Özbay, (Gazi University, Turkey)
PhD. Zeynep Hamamcı, (Gaziantep University, Turkey)

Table of Contents

Articles

From Editor

Prof. Dr. Hakan SARI

TIJSEG - Volume 7 - Issue 2 2018 The complete issue

**TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTELERİNİN KAPATILMASININ MESLEKİ EĞİTİME
ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SÜRECİNE ETKİLERİ**

Nejat İRA, İlkay AKTAN

**OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÇOCUKLARIN
CİNSEL İSTİSMAR VE İHMALİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Cansu SOYER

**EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYELERİNİN KAPSAYICI EĞİTİME YÖNELİK
GÖRÜŞLERİ**

Nejat İRA, Duygu GÖR

TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTELERİNİN KAPATILMASININ MESLEKİ EĞİTİME ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SÜRECİNE ETKİLERİ

THE EFFECTS OF CLOSING OF TECHNICAL EDUCATION FACULTY ON VOCATIONAL TRAINING PROCESS

Nejat İRA

Doç.Dr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale-Türkiye
nejat.ira@gmail.com

İlkay AKTAN

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Tesiat Teknolojisi ve İklimlendirme Alanı, Konya-Türkiye
ilkayfb80@gmail.com

Received Date: 04-12-2018

Accepted Date: 20-12-2018

Published Date: 31-12-2018

ÖZ

Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılmasının mesleki eğitime öğretmen yetiştirme sürecine etkilerinin neler olduğunu belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Bu araştırma bütüncül çoklu durum desenli nitel bir durum çalışmasıdır. Bu araştırmanın örneklemini 2018-2019 öğretim yılında Konya Karatay ve Meram ilçelerinde yer alan A ve B Mesleki ve Teknik Anadolu lisesinde çalışan 8 Eğitim Yöneticisi ve 10 Teknik Öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama tekniği olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Uzman görüşlerine dayanılarak sekiz sorulu yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılığını) artırmak için görüşme formu geliştirilirken ilgili literatür incelemesi sonucunda konu ile ilgili kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Araştırmanın dış geçerliğini artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırma genelinde, kalite sorununun çözülmesi için, Teknik Eğitim Fakülteleri tekrar açılması gerektiği, mühendis-öğretmen karmaşasına gerekli düzenlemeler yapılarak son verilmesi gerektiği, teoriden ziyade pratik eğitime ağırlık verilmesi gerektiği, öğretmen nitelikleri açısından, mesleki yeterlilik ve pedagojik formasyonun artırılması gerektiği, Milli Eğitim Bakanlığı-Yükseköğretim Kurulu koordinasyonunun artırılması gerektiği, okul-sanayi işbirliğinin artırılması gerektiği, atölye ve laboratuvarların son teknolojiyle donatılmasının gerektiği, eğitim planlamasının yapılarak ihtiyaçtan fazla öğretmen adayının alınmaması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Teknik Eğitim Fakültesi, Kapatılması, Öğretmen Yetiştirme

ABSTRACT

This research aiming to determine the effects of the closure of faculties of technical education on the process of teacher training in vocational education was carried out in the qualitative research design. This research is a qualitative case study with a holistic multi-state pattern. The sample of this study consisted of 8 Education Managers and 10 Technical Teachers working in A and B Vocational and Technical Anatolian High Schools in Konya Karatay and Meram districts in the 2018-2019 academic year. Interview method was used as data collection technique. Based on expert opinions, an eight-question semi-structured interview form was developed. In order to increase the internal validity of the research (credibility), a conceptual framework was formed as a result of the literature review. In order to increase the external validity of the research, the research process and what has been done in this process are explained in detail. In order to solve the quality problem, the Technical Education Faculties should be reopened, the engineers and teachers should be terminated by making the necessary arrangements in order to solve the complexity. It was concluded that the coordination of Higher Education Council should be increased, school-industry cooperation should be increased, workshops and laboratories should be equipped with the latest technology, training planning should be done and teacher candidates should not be taken more than the need.

Keywords: Technical Education Faculty, Closure, Vocational Education, Teacher Training

GİRİŞ

Eğitim, bir ülkenin sahip olduğu beşeri sermayenin en temel belirleyicisidir ve bu nedenle ülkelerin ekonomik kalkınmasında çok önemli bir rol oynar. Eğitimin hem bireye getirdiği özel getiriler hem de topluma sağladığı sosyal getiriler mevcuttur. Bireylere yaşam içerisinde ihtiyaçları olan donanımı

sağlayarak daha yüksek gelir ve sosyal statüye erişmelerine yardımcı olur. Öte yandan, işgücünün verimliliğini arttırarak ve bilinçli bireylerin yetişmesini sağlayarak topluma da sosyal getiriler sağlar. Bilgi teknolojisinin gelişimiyle birlikte küreselleşen dünyada, bilgiye dayalı ekonomiler ve bilgi toplulukları ortaya çıkmıştır. Bireylerin yeni ve daha rekabetçi dünyada varlıklarını sürdürebilmeleri eğitimle mümkün olmaktadır. Eğitim, “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik bir şekilde davranış değişikliği meydana getirme sürecidir.” (Ertürk, 1975: 15). Mesleki teknik eğitim ise “bireye hayatını kazanması için belirli bir meslek alanına ilişkin bilgi, beceri alışkanlıkları kazandıran ve bireyin kabiliyetlerini çeşitli yönleriyle geliştiren bir eğitim sürecidir.” (Doğan, 1973: 75).

Mesleki teknik eğitim mesleklerle ilgili deneyimleri, görsel yargıları, duygusal bilinci, bilişsel becerileri ve psikomotor becerileri sağlayan ve aynı zamanda insan niteliklerini ve yeteneklerini tanıyıp anlamasına, kendisini iş dünyasında kabul ettirip, varlığını sürdürmesine ilişkin mesleki gelişim süreçlerini güçlendiren bir eğitimidir (Özgül, 1993: 11). Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim “birey, toplum ve iş yaşamının gereksinimlerini dengeleyici bir biçimde karşılamayı amaçlayan bir eğitim sürecidir. Bu amacı gerçekleştirmek için öğrenim ortamını hazırlayarak insan gücünde gerekli becerileri geliştirmek yoluyla istenilen davranışları oluşturmaktır” (Orman, 1983: 26).

Yapılan bu tanımlamalara bakarak mesleki eğitim için yalnız bir mesleğe ait bilgi ve beceri kazandırmaktan daha ziyade iş piyasasında sürekliliği sağlayıcı, istihdam için gerekli olan gelişmelere açık ve istihdam olanaklarını arttıran eğitim süreci olarak tanımlanabilir. Mesleki ve teknik eğitimin amacı, bireye iş piyasasında geçerliliği olan bir işe girebilmesi ve bu işte ilerleyebilmesi için gerekli olan davranışları kazandırmaktır (Kumaş, 2001: 34). Nitelikli insan gücü yetiştirmek mesleki ve teknik eğitimin en önemli amaçlarından biridir. Mesleki ve Teknik Eğitim insan gücünü olumlu ve üretken biçimde kullanabilmek için piyasanın istediği nitelikli ve becerikli teknik elemanlar yetiştirmeyi amaçlar. Mesleki ve Teknik Eğitimden nitelikli insan gücü, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal dayanışma, uluslararası işbirliği, iş kurma, istihdam, yeniden işe girebilme vb. amaçlanmaktadır. Bireyi iş hayatına hazırlayan mesleki eğitimin başarısı, bir ürün olarak mezun ettiği elemanların niteliğine yaptığı katkı ile ölçülür (Düzçükoğlu & ark, 2005: 77).

Mesleki eğitim, bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitimidir. Teknik eğitim, ileri düzeyde fen ve matematik bilgisi ile uygulamalı teknik yetenekleri gerektiren, meslek hiyerarşisinde orta ve yüksek kademeler arası düzey için gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ileri düzeyde bir mesleki eğitimidir (Dayıoğlu, 2013: 11). “Mesleki ve teknik eğitim; bilim ve teknolojiye ilişkin gelişmelere paralel olarak, bireylere iş hayatındaki belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri, davranışlar kazandıran ve bireylerin yeteneklerini geliştiren eğitim sürecidir. Milli Eğitim Temel Kanununun 3. maddesine göre mesleki ve teknik eğitim; bireylerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ile birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır” (Dedeoğlu, 2009: 55).

İnsan yaşamında iş ve eğitim, diğer bir deyişle, mesleki ve teknik eğitim önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlık tarihinin her döneminde ve her ülkede genel eğitim politika ve uygulamalarında mesleki eğitime yer verilmiş olması bu gereksinimin doğal bir belirtisidir. Gerçekten de mesleki ve teknik eğitim, bireyin yaşamında bireysel, sosyal, ekonomik, kültürel ve ulusal gereksinimlerin karşılanmasında zorunlu olan bir eğitimidir (Dayıoğlu, 2013: 11). Sosyal boyutu açısından mesleki ve teknik eğitime verilen önemin nedenini, bireyin sosyal etkinliklere katılma içgüdüğü ya da sosyal bir varlık olmasının doğal sonucu olarak düşünmek gerekir. Sosyal yaşamın bir gereği olarak bir toplumda yaşayan bireyler, toplumdaki sosyal etkinliklere en geniş ölçüde katılmalı ve toplumun

işlerini birlikte paylaşmalıdır. Konuya sosyal ve psikolojik boyut açısından bakıldığında, birey ve grupların mesleki yeterliliklerini geliştirmede ve toplumsal iş birliğine katılımlarını sağlamada meslekler eğitim için önemli bir araçtır. Bu bağlamda, mesleki ve teknik eğitim gençlere sosyal başarı ve mülkiyet duygusu kazandırmakta etkin bir rol oynar (Demirgil, 2007: 58).

Bilim ve teknoloji alanında meydana gelen hızlı değişimler, ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmelerini önemli ölçüde etkilemektedir. Günümüzde, bu gelişmelere paralel olarak vasıflı insan gücü ihtiyacı artmaktadır. Vasıflı insan gücünün yetiştirilmesinde, etkin ve çalışma yaşamının ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir mesleki ve teknik eğitim çok önemli bir rol oynamaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte meslek alanlarındaki çeşitliliğin artması ve mevcut mesleklerin değişime uğraması örgün eğitimin işlevini daha da önemli hale getirmiştir. Mesleki ve teknik eğitim bireylerin bu değişime uyum sağlamalarında önemli bir işleve sahiptir. Mesleki ve teknik eğitim, bir yandan emek gücünün vasıflı hale gelmesine katkı sunarken, diğer taraftan emeğin, emek süreçlerindeki konumlanışına uygun vasıfları öğrencilere kazandırarak işgücünün yeniden yapılanmasına yardımcı olmaktadır.

Hem fakülte hem de öğrenci sayıları hızla artan, sayıları 21'i bulan teknik eğitim fakültelerinin mezunlarının arz ve talep dengesinde ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır. Öğretmen olarak atamaların sembolik rakamlara düşmesi, mezunların aldığı eğitimle uygulama boyutunda yetersiz kalması devlette ve sanayide istihdamında da sıkıntılar yaratmıştır. Bu sorunlar yıllar geçtikçe büyümüş, gerek fakültelerin gerekse mezunların niteliklerinde sürekli düşüş görülmüştür. Mezunlar öğretmen olarak atanamamakta, işletmelerde çalışanlar ise statü ve imza yetkisinin olmaması nedeniyle düşük ücretlerde veya farklı pozisyonlarda çalışmaktaydılar (Mahiroğlu 1996: 38). Bu sıkıntıların giderilmesi için Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılması kaçınılmaz olmuştur. Millî Eğitim Bakanlığının 28/9/2009 tarihli ve 25377 sayılı yazısı üzerine, 28/3/1983 tarihli ve 2809 sayılı Kanunun ek 30 uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 2/11/2009 tarihinde teknik eğitim fakülteleri teknoloji fakültelerine dönüştürülmüştür. Aynı yıl teknik eğitim fakültelerinin yanında endüstriyel sanatlar tamamen kapatılmış, Ticaret ve Turizm Fakültesi "Turizm Fakültesi"ne, Mesleki Eğitim Fakültesi ise "Sanat ve Tasarım Fakültesi"ne dönüştürülmüştür. Bu nedenle Sanat ve Tasarım Fakültelerinde öğretmen yetiştirme sorun olarak algılanmaya başlanmıştır. Yukarıda sayılan nedenlerden dolayı, Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılmasının mesleki eğitime öğretmen yetiştirme sürecine etkilerinin neler olduğu bu araştırmanın problemi olarak ele alınmıştır.

YÖNTEM

Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılmasının mesleki eğitime öğretmen yetiştirme sürecine etkileri neler olduğunu belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Nitel araştırma desenleri araştırma etkinliklerinin birbiriyle tutarlı ve amaca uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi açısından araştırmacıya rehberlik eder. Araştırmanın odağını, veri toplama ve analiz yaklaşımlarını belirlemede araştırmacıya yön göstermekle birlikte nitel araştırma desenleri sınırları kesin çizgilerle belirlenmiş bir yönlendirme yapmaz. Nitel araştırma desenleri araştırmacıya esnek bir yaklaşım sağlar ve belirli bir odak çerçevesinde araştırmanın çeşitli aşamaların birbiriyle tutarlı olmasına katkıda bulunur (Yıldırım ve Şimşek, 2005:69). Bu araştırma bütüncül çoklu durum desenli nitel bir durum çalışmasıdır. Bir durum çalışması "çağdaş bir olgu konusunda kendi gerçekliği bağlamında özellikle olgu ve bağlam arasındaki sınırlar açıkça belirli değilken yapılan ampirik bir sorgulamadır" (Yin, 2009). Ayrıca durumlar ne kadar çok olursa, araştırma bulgularında o kadar güvenilirlik ve kesinlik olur ve durumlar ne kadar az sayıda olursa, o kadar az güvenilirlik ve kesinlik olur (Yin, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmada nitel araştırmada kullanılan amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme tekniği belirli araştırmanın amacına uygun olarak kriterleri taşıyan bireylerin araştırma kapsamına alınmasını kapsar (Palys, 2008). Bu araştırmanın örneklemini 2018-2019 öğretim yılında Konya Karatay ve Meram ilçelerinde yer alan A ve B Mesleki ve Teknik Anadolu lisesinde çalışan 8 Eğitim Yöneticisi ve 10 Teknik Öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Unvan	Yaş	Kıdem	
Eğitim Yöneticileri	EY 1	Erkek	Müdür Yardımcısı	38	15 Yıl
	EY 2	Erkek	Müdür Yardımcısı	44	22 Yıl
	EY 3	Erkek	Okul Müdürü	53	25 Yıl
	EY 4	Erkek	Müdür Yardımcısı	42	20 Yıl
	EY 5	Erkek	Müdür Yardımcısı	35	13 Yıl
	EY 6	Erkek	Müdür Baş Yardımcısı	42	18 Yıl
	EY 7	Bayan	Okul Müdürü	48	28 Yıl
	EY 8	Erkek	Müdür Yardımcısı	45	20 Yıl
Öğretmenler	ÖGR 1	Erkek	Teknik Öğretmen	38	15 Yıl
	ÖGR 2	Erkek	Teknik Öğretmen	60	39 Yıl
	ÖGR 3	Erkek	Teknik Öğretmen	42	19 Yıl
	ÖGR 4	Erkek	Teknik Öğretmen	51	28 Yıl
	ÖGR 5	Erkek	Teknik Öğretmen	52	29 Yıl
	ÖGR 6	Erkek	Teknik Öğretmen	55	26 Yıl
	ÖGR 7	Erkek	Teknik Öğretmen	50	27 Yıl
	ÖGR 8	Erkek	Teknik Öğretmen	48	28 Yıl
	ÖGR 9	Bayan	Teknik Öğretmen	63	38 Yıl
	ÖGR 10	Erkek	Teknik Öğretmen	40	17 Yıl

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Yapılacak görüşmeler için öncelikle alan-yazın, dergi, makale, kitap, internet ortamı taraması yapılmıştır. Görüşme soruları taramalardan sonra uzman görüşü alınarak düzenlenmiştir. Öte yandan kapsam geçerliliği ve görünüş geçerliliği için de uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırma kapsamında meslek lisesi öğretmenleri ile yapılan görüşmeler için okul müdürlerinden randevu alınmış ve öğretmenlerle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerin boş dersleri veya öğle araları yine Eğitim Yöneticilerinin müsait oldukları zamanları tercih edilmiştir. Görüşme formunda 8 soru yer almaktadır. Mesleki ve Teknik Eğitime öğretmen yetiştirme sorununu ele almayı amaçlayan görüşlerinin neler olduğu alt problemlere yanıt olacak şekilde 25-30 dakikalık görüşmelerle yapılmıştır. Eğitim Yöneticilerinin doldurmuş oldukları formlar EY₁-EY₈ Öğretmenlerin doldurmuş oldukları formlar ÖGR₁-ÖGR₁₀ sıra numarası ile kodlanmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları aşağıda yer almaktadır.

Soru 1: Mesleki teknik eğitime öğretmen yetiştirme açısından bakıldığında şuan ki ve önceki (Teknik eğitim fakülteleri olduğu zaman) mevcut durumu karşılaştırabilir misiniz?

Soru 2: Günümüz koşullarında Mesleki ve Teknik Eğitime öğretmen yetiştirme üniversite düzeyinde nasıl olmalıdır?

Soru 3: Teknik Eğitim Fakültelerinde yetiştirilen öğretmen nitelikleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Soru 4: Mevcut durumda ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitimde görev yapan/yapacak olan öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikler ne olmalıdır?

Soru 5: Ortaöğretim düzeyinde Mesleki Teknik eğitim kurumlarınca öğretmen yetiştirme ile ilgili yükseköğretim kurumlarında nasıl bir örgütlenmeye/düzenlemeye gidilmelidir?

Soru 6: Ülkemizde Meslek Teknik Eğitim alanında gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetlerinde gördüğünüz en büyük üç sorunu sıralar mısınız?

Soru 7: Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılmasının öğretmen yetiştirme sürecine olumlu yönleri nelerdir?

Soru 8: Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılmasının öğretmen yetiştirme sürecine olumsuz yönleri nelerdir?

Verilerin Çözümlemesi

Nitel verilerin nicelleştirilmesi; görüşme, gözlem veya dokümanların incelenmesi yoluyla elde edilmiş yazılı biçimde verinin belirli süreçlerden geçirilerek sayılara veya rakamlara dökülmesidir. Sayılar ve rakamlar genellikle nicel araştırma türleriyle anılıyor olsa da, nitel verini bilir bir düzeyde sayılara indirgenmesi mümkündür. Nitel verilerin sayılara indirgenmesindeki amaç, istatistiksel yöntemlere başvurarak genellemeler yapmak veya sınırlı sayıdaki belirli değişkenler arasında ilişki aramak değildir. Zaten, nitel verinin doğası buna izin vermez (Yıldırım ve Şimşek, 2005:242).

Bu çalışmada, içerik analizi sonucu veriler kavramlaştırılarak kodlanmış ve nicel verilere dönüştürülmüştür. Dönüştürülen nitel veriler betimsel istatistik yöntemleriyle yorumlanmıştır. Betimsel istatistik bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemleri tanımlar. Bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilen durumlarda evrenin tamamından gözlem yaparak elde edilen verileri kullanarak, araştırmaya katılan bireylerin ya da objelerin özelliklerini belirlemeyi amaçlayan süreçtir (Büyüköztürk, 2005:5).

BULGULAR

Bu bölümde görüşme formları aracılığı ile elde edilen verilerin analizi sonucundan ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Mesleki teknik eğitime öğretmen yetiştirme açısından bakıldığında şuan ki ve önceki (Teknik eğitim fakülteleri olduğu zaman) mevcut durumunun karşılaştırılmasına ilişkin betimsel istatistik analiz sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Mesleki Teknik Eğitimde Öğretmen Yetiştirme İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

		Statü		Toplam
		Eğitim Yöneticisi	Teknik Öğretmen	
Şimdiki mezunlar daha bilgili	Frekans	1	0	1
	Yüzde	12,5%	0,0%	5,6%
Mühendis öğretmen karmaşası var	Frekans	1	0	1
	Yüzde	12,5%	0,0%	5,6%
Pratik eğitim yapılmıyor	Frekans	3	5	8
	Yüzde)	37,5%	50,0%	44,4%
Teknik Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirmekte uzmandı	Frekans	3	4	7
	Yüzde	37,5%	40,0%	38,9%
Kalite sorunu yaşıyor	Frekans	0	1	1
	Yüzde	0,0%	10,0%	5,6%

Toplam	Frekans	8	10	18
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 2 incelendiğinde; eğitim yöneticilerinin % 12,5'i şimdiki mezunların daha bilgili olduğu eğitim yöneticilerinin % 12,5'i mühendis öğretmen karmaşasının yaşandığı eğitim yöneticilerinin % 37,5'i ve öğretmenlerin % 50,0'ı pratik eğitimin yapılmadığı eğitim yöneticilerinin % 37,5'i ve öğretmenlerin % 40,0'ı Teknik Eğitim Fakültelerinin öğretmen yetiştirmekte önceden uzman olduğu öğretmenlerin % 10,0'ı kalite sorununun yaşandığı görüşündedirler. Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin genel ağırlığına bakıldığında % 5,6'sı şimdiki mezunların daha bilgili olduğu % 5,6'sı mühendis öğretmen karmaşasının yaşandığı % 44,4'ü pratik eğitimin yapılmadığı % 38,9'u Teknik Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirmekte uzman olduğu % 5,6'sı kalite sorunu yaşadığı görüşlerinde yığıldığı görülmektedir.

Günümüz koşullarında Mesleki ve Teknik Eğitime öğretmen yetiştirme üniversite düzeyinde nasıl olması gerektiğine ilişkin betimsel istatistik analiz sonuçları Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Mesleki Teknik Eğitimde Öğretmen Yetiştirmenin Değerlendirilmesine İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

		Statü		Toplam
		Eğitim Yöneticisi	Teknik Öğretmen	
Uygulamalı eğitim artırılmalı	Frekans	3	2	5
	Yüzde	37,5%	20,0%	27,8%
Teoriden çok pratiğe dönük olmalı	Frekans	2	3	5
	Yüzde	25,0%	30,0%	27,8%
Meslek lisesi çıkışlı adaylar alınmalı	Frekans	1	0	1
	Yüzde)	12,5%	0,0%	5,6%
Mesleki yeterlilik ve pedagojik formasyon almali	Frekans	2	4	6
	Yüzde	25,0%	40,0%	33,3%
Mühendislik fakülteleriyle işbirliği yapılmalı	Frekans	0	1	1
	Yüzde	0,0%	10,0%	5,6%
Toplam	Frekans	8	10	18
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3 incelendiğinde; eğitim yöneticilerinin % 37,5'i ve öğretmenlerin % 20,0'ı uygulamalı eğitimin artırılmasının gerektiği eğitim yöneticilerinin % 25,0'ı ve öğretmenlerin % 30,0'ı teoriden çok pratiğe dönük olması gerektiği eğitim yöneticilerinin % 12,5'i meslek lisesi çıkışlı adayların alınması gerektiği eğitim yöneticilerinin % 25,0'ı ve öğretmenlerin % 40,0'ı mesleki yeterlilik ve pedagojik formasyonun alınması gerektiği öğretmenlerin % 10,0'ı mühendislik fakülteleriyle işbirliğinin yapılması gerektiği sorunlarının yaşandığı görüşündedirler. Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin genel ağırlığına bakıldığında % 27,8'i uygulamalı eğitimin artırılması gerektiği % 27,8'i teoriden çok pratiğe dönük olması gerektiği % 5,6'sı meslek lisesi çıkışlı adayların alınması gerektiği % 33,3'ü mesleki yeterlilik ve pedagojik formasyonun alınması gerektiği % 5,6'sı mühendislik fakülteleriyle işbirliğinin yapılması gerektiği görüşlerinde yığıldığı görülmektedir. Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Teknik Eğitim Fakültelerinde yetiştirilen öğretmen nitelikleri hakkında düşünülenlere ilişkin betimsel istatistik analiz sonuçları Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4. Teknik Eğitim Fakültelerinde Yetiştirilen Öğretmen Nitelikleri Hakkında Düşünülenlere İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

		Statü		Toplam
		Eğitim Yöneticisi	Teknik Öğretmen	
Günümüz teknolojisine uygun eğitim verilmelidir	Frekans	1	1	2
	Yüzde	12,5%	10,0%	11,1%
Beceri ve uygulama yeterli değil	Frekans	1	0	1
	Yüzde	12,5%	0,0%	5,6%
Kuram ve uygulama konusunda zayıflar	Frekans	1	2	3
	Yüzde)	12,5%	20,0%	16,7%
Sanayideki uygulamalara daha yakın olmalıdır	Frekans	2	2	4
	Yüzde	25,0%	20,0%	22,2%
Vizyon ve misyon sıkıntısı yaşıyor	Frekans	2	2	4
	Yüzde	25,0%	20,0%	22,2%
Sanayi işbirliği yapma bakımında zayıflar	Frekans	1	3	4
	Yüzde	12,5%	30,0%	22,2%
Toplam	Frekans	8	10	18
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 4 incelendiğinde; eğitim yöneticilerinin % 12,5'i ve öğretmenlerin % 10,0'ı günümüz teknolojisine uygun eğitimin verilmesi gerektiği eğitim yöneticilerinin % 12,5'i beceri ve uygulamanın yeterli olmadığı eğitim yöneticilerinin % 12,5'i ve öğretmenlerin % 20,0'ı kuram ve uygulama konusunda zayıf olduğu eğitim yöneticilerinin % 25,0'ı ve öğretmenlerin % 20,0'ı sanayide uygulamalara daha yakın olunması gerektiği eğitim yöneticilerinin % 25,0'ı ve öğretmenlerin % 20,0'ı vizyon ve misyon sıkıntısının yaşandığı eğitim yöneticilerinin % 12,5'i ve öğretmenlerin % 30,0'ı sanayi işbirliği yapma bakımından zayıf olduğu sorunlarının yaşandığı görüşündedirler. Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin genel ağırlığına bakıldığında % 22,2'si sanayi işbirliği yapma bakımından zayıf olduğu % 22,2'si vizyon ve misyon sıkıntısının yaşandığı % 22,2'si sanayide uygulamalara daha yakın olunması gerektiği görüşlerinde yığıldığı görülmektedir. Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Mevcut durumda ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitimde görev yapan/yapacak olan öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklere ilişkin betimsel istatistik analiz sonuçları Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 5. Mevcut Durumda Ortaöğretimde Mesleki ve Teknik Eğitimde Görev Yapan/Yapacak Olan Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Niteliklere İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

		Statü		Toplam
		Eğitim Yöneticisi	Teknik Öğretmen	
Alanlarında iyi yetişmiş olması gerekiyor	Frekans	1	2	3
	Yüzde	12,5%	20,0%	16,7%
Öğrenci psikolojisini bilen birey olmalı	Frekans	3	3	6
	Yüzde	37,5%	30,0%	33,3%
Teorik bilginin yanında uygulamalı işlenmeli	Frekans	2	1	3
	Yüzde)	25,0%	10,0%	16,7%
Öğretimden ziyade eğitime önem verilmelidir	Frekans	1	2	3
	Yüzde	12,5%	20,0%	16,7%
Mesleki yeterlilik iyi olmalı	Frekans	1	2	3
	Yüzde	12,5%	20,0%	16,7%
Toplam	Frekans	8	10	18
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 5 incelendiğinde; eğitim yöneticilerinin % 12,5'i öğretmenlerin % 20,0'ı öğretmenlerin alanlarında iyi yetişmiş olmaları gerektiği eğitim yöneticilerinin % 37,5'i ve öğretmenlerin % 30,0'ı öğrenci psikolojisini bilen birey olmaları eğitim yöneticilerinin % 25,0'ı ve öğretmenlerin % 10,0'ı teorik bilginin yanında uygulamalı işlenmesi gerektiği eğitim yöneticilerinin % 12,5'i ve öğretmenlerin % 20,0'ı öğretimden ziyade eğitime önem verilmesi gerektiği eğitim yöneticilerinin % 12,5' ve öğretmenlerin % 20,0'ı mesleki yeterliliklerinin iyi olması gerektiği görüşündedirler. Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin genel ağırlığına bakıldığında % 16,7'si öğretmenlerin alanlarında iyi yetişmiş olmaları gerektiği % 33,3'ü öğrenci psikolojisini bilen birey olmaları % 16,7'si teorik bilginin yanında uygulamalı işlenmesi gerektiği % 16,7'si öğretimden ziyade eğitime önem verilmesi gerektiği % 16,7'si mesleki yeterliliklerinin iyi olması gerektiği görüşlerinde yığıldığı görülmektedir. Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Ortaöğretim düzeyinde Mesleki Teknik eğitim kurumlarınca öğretmen yetiştirme ile ilgili yükseköğretim kurumlarında nasıl bir örgütlenmeye/düzenlemeye gidilmesi gerektiğine ilişkin betimsel istatistik analiz sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki Teknik Eğitim Kurumlarınca Öğretmen Yetiştirme ile İlgili Yükseköğretim Kurumlarında Nasıl Bir Örgütlenmeye/Düzenlemeye Gidilmesi Gerektiğine İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

		Statü		Toplam
		Eğitim Yöneticisi	Teknik Öğretmen	
Milli Eğitim Bakanlığına programına uygun	Frekans	1	5	6
	Yüzde	12,5%	50,0%	33,3%
Yeterli öğretmenler alınmalı	Frekans	2	2	4
	Yüzde	25,0%	20,0%	22,2%
Koordinasyon sağlanmalı	Frekans	1	2	3
	Yüzde)	12,5%	20,0%	16,7%
Uygulama dersleri artırılmalı ve çokça uygulama yapılmalı	Frekans	4	1	5
	Yüzde	50,0%	10,0%	27,8%
Toplam	Frekans	8	10	18
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 6 incelendiğinde; eğitim yöneticilerinin % 12,5'i ve öğretmenlerin % 50,0'ı Milli Eğitim Bakanlığı programına uygun olması gerektiği eğitim yöneticilerinin % 25,0'ı ve öğretmenlerin % 20,0'ı yeterli öğretmenlerin alınması gerektiği eğitim yöneticilerinin % 12,5'i ve öğretmenlerin % 20,0'ı koordinasyonun sağlanması gerektiği eğitim yönetim yöneticilerinin % 50,0'ı ve öğretmenlerin % 10,0'ı uygulama derslerinin artırılması gerektiği ve çokça uygulama yapılması gerektiği görüşündedirler. Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin genel ağırlığına bakıldığında % 33,3'ü Milli Eğitim Bakanlığı programına uygun olması gerektiği % 22,2'si yeterli öğretmenlerin alınması gerektiği % 16,7'si koordinasyonun sağlanması gerektiği % 27,8'i uygulama derslerinin artırılması gerektiği ve çokça uygulama yapılması gerektiği görüşlerinde yığıldığı görülmektedir. Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Ülkemizde Meslek Teknik Eğitim alanında gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetlerinde görülen en büyük üç soruna ilişkin betimsel istatistik analiz sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Ülkemizde Meslek Teknik Eğitim Alanında Gerçekleştirilen Eğitim-Öğretim Faaliyetlerinde Görülen En Büyük Üç Soruna ilişkin Betimsel İstatistik Tablosu

		Statü		Toplam
		Eğitim Yöneticisi	Teknik Öğretmen	
Meslek lisesi çıkışlı hariç teknik öğretmen olmamalı	Frekans	5	5	10
	Yüzde	62,5%	50,0%	55,6%
Sanayi okul işbirliği yapılmalı	Frekans	1	3	4
	Yüzde	12,5%	30,0%	22,2%
El becerilerine önem verilmeli	Frekans	1	0	1
	Yüzde)	12,5%	0,0%	5,6%
Atölyeler teknoloji ile uyumlu hale getirilmeli	Frekans	1	1	2
	Yüzde	12,5%	10,0%	11,1%
İhtiyaçtan fazla öğretmen yetiştiren kurum varlığı	Frekans	0	1	1
	Yüzde	0,0%	10,0%	5,6%
Toplam	Frekans	8	10	18
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 7 incelendiğinde; eğitim yöneticilerinin % 62,5'i ve öğretmenlerin % 50,0'ı meslek lisesi çıkışlı hariç teknik öğretmen olmamaları eğitim yöneticilerinin % 12,5'i ve öğretmenlerin % 30,0'ı sanayi okul işbirliğinin yapılması gerektiği eğitim yöneticilerinin % 12,5 el becerilerine önem verilmesi gerektiği eğitim yöneticilerinin % 12,5'i ve öğretmenlerin % 10,0'ı atölyelerin teknoloji ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği öğretmenlerin % 10,0'ı ihtiyaçtan fazla öğretmen yetiştiren kurum varlığı görüşündedirler. Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin genel ağırlığına bakıldığında % 55,6'sı meslek lisesi çıkışlı hariç teknik öğretmen olmamaları % 22,2'si sanayi okul işbirliğinin yapılması gerektiği % 5,6'sı el becerilerine önem verilmesi gerektiği % 11,1'i atölyelerin teknoloji ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği % 5,6'sı ihtiyaçtan fazla öğretmen yetiştiren kurum varlığı görüşlerinde yığıldığı görülmektedir. Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılmasının öğretmen yetiştirme sürecine olumlu yönlerine ilişkin betimsel istatistik analiz sonuçları Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Teknik Eğitim Fakültelerinin Kapatılmasının Öğretmen Yetiştirme Sürecine Olumlu Yönlerine İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

		Statü		Toplam
		Eğitim Yöneticisi	Teknik Öğretmen	
Olumlu bir katkısını göremiyorum	Frekans	6	8	14
	Yüzde	75,0%	80,0%	77,8%
Düzeltilip iyileştirilmelidir	Frekans	2	1	3
	Yüzde	25,0%	10,0%	16,7%
Bu konuda herhangi bir bilgim yok	Frekans	0	1	1
	Yüzde)	0,0%	10,0%	5,6%
Toplam	Frekans	8	10	18
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 8 incelendiğinde; eğitim yöneticilerinin % 75,0'ı ve öğretmenlerin % 80,0'ı olumlu bir katkısını göremiyorum eğitim yöneticilerinin % 25,0'ı ve öğretmenlerin % 10,0'ı düzeltilip iyileştirilmesi gerektiği öğretmenlerin %10,0'ı bu konuda herhangi bir bilgilerinin olmadığı görüşündedirler. Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin genel ağırlığına bakıldığında % 77,8'i olumlu bir katkısının olduğunu göremedikleri % 16,7'si düzeltilip iyileştirilmesi gerektiği % 5,6'sı bu konuda herhangi bir bilgilerinin olmadığı görüşlerinde yığıldığı görülmektedir. Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen

katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır. Konuya ilişkin öğretmenlerin görüşleri örnekleri ile aşağıda yer almaktadır.

Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılmasının öğretmen yetiştirme sürecine olumsuz yönlerine ilişkin betimsel istatistik analiz sonuçları Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Teknik Eğitim Fakültelerinin Kapatılmasının Öğretmen Yetiştirme Sürecine Olumsuz Yönlerine İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

		Statü		Toplam
		Eğitim Yöneticisi	Teknik Öğretmen	
Uygulamalı öğretmen yetiştirilmesi azalmıştır	Frekans	1	2	3
	Yüzde	12,5%	20,0%	16,7%
Kaliteli öğretmen yetiştirilemiyor	Frekans	1	3	4
	Yüzde	12,5%	30,0%	22,2%
Donanımlı öğretmen yetiştirme duraksamıştır	Frekans	2	3	5
	Yüzde	25,0%	30,0%	27,8%
Teknik öğretmen-mühendis karmaşası var	Frekans	2	1	3
	Yüzde	25,0%	10,0%	16,7%
Diğer fakültelerden bir farkı kalmadı	Frekans	2	1	3
	Yüzde	25,0%	10,0%	16,7%
Toplam	Frekans	8	10	18
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 9 incelendiğinde; eğitim yöneticilerinin % 12,5’i ve öğretmenlerin % 20,0’ı uygulamalı öğretmen yetiştirilmesi azalmıştır eğitim yöneticilerinin % 12,5’i ve öğretmenlerin % 30,0’ı kaliteli öğretmen yetiştirilemiyor eğitim yöneticilerinin % 25,0’ı ve öğretmenlerin % 30,0’ı donanımlı öğretmen yetiştirme duraksamıştır eğitim yöneticilerinin % 25,0’ı ve öğretmenlerin % 10,0’ı teknik öğretmen-mühendis karmaşası var eğitim yöneticilerinin % 25,0’ı ve öğretmenlerin % 10,0’ı diğer fakültelerden bir farkı kalmadı görüşündedirler. Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin genel ağırlığına bakıldığında % 16,7’si uygulamalı öğretmen yetiştirilmesi azalmıştır % 22,2’si kaliteli öğretmen yetiştirilemiyor % 27,8’i donanımlı öğretmen yetiştirme duraksamıştır % 16,7’si teknik öğretmen-mühendis karmaşası var % 16,7’si diğer fakültelerden bir farkı kalmadı görüşlerinde yığıldığı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Mesleki teknik eğitime öğretmen yetiştirme açısından bakıldığında şuan ki ve önceki (Teknik eğitim fakülteleri olduğu zaman) mevcut durumunun karşılaştırılmasında eğitim yöneticileri ve öğretmenler; şimdiki mezunların daha bilgili olduğu, mühendis öğretmen karmaşasının yaşandığı, pratik eğitimin yapılmadığı, Teknik Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirmekte uzman olduğu, kalite sorunu yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Günümüz koşullarında Mesleki ve Teknik Eğitime öğretmen yetiştirme üniversite düzeyinde nasıl olması gerektiğine ilişkin eğitim yöneticileri ve öğretmenler uygulamalı eğitimin artırılması, teoriden çok pratiğe dönük eğitimin verilmesi gerektiği, mesleki yeterlilik ve formasyon eğitiminin öğretmenlik mesleği için olmazsa olmaz olduğu, mühendislik fakülteleriyle işbirliği içerisinde hareket edilmesi gerektiği yönünde aynı görüşü paylaşmaktadırlar.

Mevcut durumda ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitimde görev yapan/yapacak olan öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklere ilişkin eğitim yöneticileri ve öğretmenler; sanayi işbirliği yapma bakımından zayıf olduğunu, vizyon ve misyon sıkıntısının yaşandığı, sanayide uygulamalara daha

yakın olunması gerektiği görüşlerinde çoğulculuk hakimdir. Öğretmenlerin genel olarak; kendini geliştirmiş, alanında uzman olması gerektiği ve teknolojiyi yakından takip etmesi gerektiği önermelerinde hemfikir oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaöğretim düzeyinde Mesleki Teknik eğitim kurumlarınca öğretmen yetiştirme ile ilgili yükseköğretim kurumlarında nasıl bir örgütlenmeye/düzenlemeye gidilmesi gerektiğine ilişkin eğitim yöneticileri ve öğretmenler; öğretmenlerin alanlarında iyi yetişmiş olmaları gerektiği, öğrenci psikolojisini bilen birey olmaları, derslerin teorik bilginin yanında uygulamalı işlenmesi gerektiği, öğretimden ziyade eğitime önem verilmesi gerektiği, mesleki yeterliliklerinin iyi olması gerektiği görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ülkemizde Meslek Teknik Eğitim alanında gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetlerinde görülen büyük üç soruna ilişkin eğitim yöneticileri ve öğretmenler; meslek lisesi çıkışlı hariç teknik öğretmen olmamaları, sanayi okul işbirliğinin yapılması gerektiği, el becerilerine önem verilmesi gerektiği, atölyelerin teknoloji ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği, ihtiyaçtan fazla öğretmen yetiştiren kurum varlığına dönüştüğü diğer sorunların yanında en büyük sorun olarak belirtmektedirler. Bu temaların sıralaması yapıldığında ise; birinci sorun, meslek lisesi çıkışlı olmayan öğretmenlerin atanması ikinci sorun, sanayi okul işbirliğinin yapılmaması üçüncü sorun, atölyelerin teknoloji ile uyumlu hale getirilmemesi olarak sıralanmaktadır.

Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılmasının öğretmen yetiştirme sürecine olumlu yönlerine ilişkin eğitim yöneticileri ve öğretmenler; teknik eğitim fakültesinin kapatılmasının olumlu bir yönünün olmadığı görüşünde hemfikir oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılmasının öğretmen yetiştirme sürecine olumsuz yönlerine ilişkin eğitim yöneticileri ve öğretmenler; uygulamalı öğretmen yetiştirilmesi azalmıştır, kaliteli öğretmen yetiştirilemiyor, donanımlı öğretmen yetiştirme duraksamıştır, teknik öğretmen-mühendis karmaşası var, diğer fakültelerden bir farkı kalmadı görüşlerinde hemfikirlerdir. Öğretmen kalitesinin düştüğü ve teknik bilgiye sahip olmayan öğretmenlerin var olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

Kalite sorununun çözülmesi için, Teknik Eğitim Fakülteleri tekrar açılmalıdır, mühendis-öğretmen karmaşasına gerekli düzenlemeler yapılarak son verilmelidir. Teoriden ziyade pratik eğitime ağırlık verilmelidir. Öğretmen nitelikleri açısından, mesleki yeterlilik ve pedagojik formasyon artırılmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı-Yükseköğretim Kurulu koordinasyonu artırılmalıdır. Okul-sanayi işbirliği artırılmalıdır. Atölye ve laboratuvarların son teknolojiyle donatılması önem arz etmektedir. Eğitim planlamasının yapılarak ihtiyaçtan fazla öğretmen adayının alınmaması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Dayıoğlu, M. (2013). *İstidamın ve İşgücü Piyasası Etkinliğinin Arttırılmasına Yönelik Stratejiler*. İzmir: İktisat Kongresi.
- Dedeoğlu, S. (2009). Türkiye’ de Sosyal Devlet Cinsiyet Eşitliği Politikaları Ve Kadın İstihdamı. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 41-54.
- Demirgil, H. (2007). Okun Yasası’nın Türkiye İçin Geçerliliğine Ait Ampirik Bir Çalışma. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 139-151.
- Doğan, H. (1973). *Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programlarını Geliştirmede Analiz*. Ankara.
- Düzükoğlu, H., Asiltürk, İ., & Yaşar, M. (2005). *Mesleki Ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi Ve Modüler Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi*. Ankara: AB Kopenhag Süreci Ve Maastricht Bildirgesi Açısından Türkiye’de Mesleki Öğretim Ve Eğitimi Bekleyen Zorluklar Uluslararası Konferansı.

- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara.
- Kumaş, H. (2001). İşsizliğin Psiko-Sosyal Boyutu ve Çalışma Yaşamına İlişkin Değerler Üzerindeki Etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34-35.
- Mahiroğlu, A. (1996). *Teknik Eğitim Fakültesi Mezurlarını İzleme Araştırması*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Orman, M. (1983). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Nasıl Olmalıdır? Öneriler. *Teknik Eğitimin Dünü Bugünü ve Geleceği, İstanbul*, 1-19.
- Özdil, İ. (1993). *Eğitimsel İletişim ve Eğitim Teknolojisi*. Ankara.
- Palys, T. (2008). Purposeful sampling. In L. M. Given (Ed.) *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. (Vol.2). Sage: Los Angeles, pp. 697-8.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yin, R. K. (2012) *Applications of case study research* (Third Ed.). London: Sage Publications Ltd.

Extended Abstract

With the help of the research, the effects of the closure of the faculties of Technical Education on the process of teacher training in vocational education will be determined and problems will be revealed. This research will compare the current situation with current and previous (when there are technical education faculties) in terms of teacher training in vocational technical education. In today's conditions, teacher training in Vocational and Technical Education will provide suggestions on how to be at university level. The opinions of teachers and teachers about the qualifications of teachers who will be employed in vocational and technical education in secondary education will be revealed about the qualifications of teachers who are trained in the faculties of Technical Education. At secondary level, it will be discussed how to organize / organize in higher education institutions related to teacher training by vocational technical education institutions. In our country, there will be three major problems in the education and training activities carried out in the field of vocational and technical education, and the positive and negative aspects of the closure of the faculties of technical education will be examined. This research, which aims to determine the effects of the closure of faculties of technical education on the process of teacher training, was carried out in the qualitative research design. Qualitative research patterns guide the researcher in terms of conducting research activities in a coherent and consistent manner. Although the research focuses on the researcher in determining the focus, data collection and analysis approaches, the qualitative research patterns do not make any directional boundaries with definite lines. Qualitative research patterns provide a flexible approach to the researcher and contribute to the coherence of various stages of research with a particular focus (Yıldırım & Şimşek, 2005: 69). This research is a qualitative case study with a holistic multi-state pattern. A case study özellikle is an empirical inquiry made in the context of its reality in a contemporary phenomenon, especially when the boundaries between the phenomenon and the context are not clearly defined “(Yin, 2009). In addition, the more the situations, the more reliability and certainty in research findings and the less number of cases, the less reliability and certainty (Yin, 2012). In the research, the criterion sampling technique was used for the qualitative research. This sampling technique involves the inclusion of individuals who meet the criteria for the purpose of the study (Palys, 2008). The sample of this study consisted of 8 Education Managers and 10 Teachers working in A and B Vocational and Technical Anatolian High Schools in Konya Karatay and Meram districts in the 2018-2019 academic year. Research data were collected by using semi-structured interview form. First of all, field-type, journal, article, book, internet environment survey was conducted. Interview questions were arranged after taking the expert opinion after scans. On the other hand, expert opinion was applied to the scope validity and appearance validity. In the scope of the

study, an appointment was made from the school principals and interviews were made with the teachers. Teachers' vacancies or lunch breaks were also preferred when they were available. There are 8 questions in the interview form. The opinions of teachers who aim to address the problem of teacher training in Vocational and Technical Education have been made with 25-30 minute interviews in order to respond to the sub-problems. Forms filled by the Education Managers EY₁-EY₈ The forms that the teachers have completed are coded with the number of the student. In terms of teacher training in vocational technical education, current and previous (when there are faculties of technical education) are compared with education managers and teachers; It is concluded that the current graduates are more knowledgeable, there is a confusion of engineer teachers, there is no practical training, the faculty of Technical Education is an expert in teacher training and the quality problem is experienced. In today's conditions, education managers and teachers should be provided to improve vocational education and training in vocational and technical education at university level. they share the same opinion. Training managers and teachers of qualifications required by teachers who will be employed in vocational and technical education in secondary education.

OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMAR VE İHMALİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

VALUATION OF THE SCHOOL HEADMASTERS AND TEACHERS' VIEWS ON CHILDREN'S SEXUAL ABUSE AND NEGLECTS

Cansu SOYER†

Uzm., Lefke Avrupa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim ve Araştırma Enstitüsü,
Lefke – K.K.T.C

cansusoyer@hotmail.com

Received Date: 13-11-2018

Accepted Date: 28-12-2018

Published Date: 31-12-2018

ÖZ

Cinsel istismar, diğer çocuk istismarı türleri arasında ortaya çıkarılması en zor olandır. Cinsel istismar, çocukların cinsel bir obje olarak görülerek, cinsel tatmin amacıyla kullanılmasına denilmektedir. Cinsel istismar çoğunlukla gizli kalan ve gün yüzüne çıkmayan bir istismar türüdür. Bununla birlikte, cinsel istismarın kısa ve uzun dönemli etkileri oldukça önemli kabul edilir. Bu çalışmada okul yöneticisi ve öğretmenlerinin hangi davranışları cinsel istismar ve ihmal olarak kabul ettiği, bu davranışlardan hangisi ile daha sık karşılaştıkları konusundaki kişisel görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Dairesi'ne bağlı iki devlet okulunda yapılmıştır. Araştırma da nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, iki ayrı okulda toplamda 30 olmak üzere, 5 okul yöneticisi ve 25 öğretmen ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen veriler içerik yöntemi ile analiz edilmiştir. Katılımcıların elde edilen bulgular doğrultusunda cinsel istismar ve ihmal tespit edilmesi ve ortaya çıkarılabilmesi en zor olan istismar türü olarak ifade edilmiştir. Tüm Katılımcılar, verilen bilgilendirme doğrultusunda, araştırmaya katılan eğitimcilerin geneli cinsel istismar ve ihmali örneklerle açıklayarak, düşüncelerini ifade etmiştir. Bununla birlikte diğer tüm istismar türleri göz önünde bulundurulduğu zaman, cinsel istismar ve ihmal belirlenmesi en zor istismar ve ihmal türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk İstismarı ve İhmali, Cinsel İstismar, Cinsel İhmali

ABSTRACT

The child abuse is the most difficult one to disclose among other types of child abuse. Sexual abuse refers to the use of children as sexual objects in order to satisfy them. Sexual abuse is a type of abuse that is mostly hidden and does not come to light. However, the short and long-term effects of sexual abuse are considered to be very important. In this study, it was aimed to examine the behaviors of school administrators and teachers as sexual abuse and neglect and their personal opinions about which of these behaviors were more frequently encountered. The research was conducted in two public schools of the TRNC Ministry of Education. In this research, semi-structured interview technique was used in qualitative research methods. Five school administrators and 25 teachers were interviewed in 30 different schools. The data obtained from the research were analyzed by content method. According to the findings obtained from the participants, sexual abuse and neglect were identified as the most difficult and the most difficult to identify. All the participants expressed their thoughts by explaining the sexual abuse and neglect examples of the trainers participating in the research in accordance with the information given. However, considering all other forms of abuse, sexual abuse and neglect are the most difficult forms of abuse and neglect.

Key Words: Child Abuse and Neglect, Sexual Abuse and Neglect, Psychological Abuse and Neglect

*Bu makale Doç. Dr. Gökmen DAĞLI ile Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR danışmanlığında yapılan “İstismar ve İhmali Edilen Öğrencilerin İlkokul Yöneticisi ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

1.Cinsel İstismar

Cinsel istismar, diğer çocuk istismarı türleri arasında saptanması ve ortaya çıkarılması en zor olandır. Cinsel istismar çoğunlukla gizli kalan ve gün yüzüne çıkmayan bir istismar türüdür. Bununla birlikte, cinsel istismarın kısa ve uzun dönemli etkileri oldukça önemli kabul edilir. Cinsel istismar, çocukların cinsel bir obje olarak görülerek, cinsel tatmin amacıyla kullanılmalarına denilmektedir (Dervişoğlu, 2012).Çocuğun cinsel istismarı çocuğa karşı uygulanan kötü davranış kapsamında yer alan, tek başına çocukları değil aynı zamanda toplumunu da etkileyen oldukça önemli bir olgu ve sorundur (Ulukol, 2014).

Kempe (1978) cinsel istismarı şu şekilde tanımlamıştır; “Bağımlı ve gelişimsel olarak olgulaşmamış çocuk ve adolesanların bilinçli olarak onay vermeye müktedir olmadıkları, bütünüyle algılayamadıkları veya ailevi rollerle ilgili sosyal tabulara ters düşen cinsel aktivitelerde taraf olmaları, cinsel istismardır” (Polat, 2007b: 93).

Finkelhor ve Korbin (1988) ise cinsel istismarı; “bir erişkin ve cinsel olarak gelişmemiş (sosyal ve fizyolojik anlamda) çocuk arasında erişkinin cinsel haz alması amacıyla, çocuğun zorlanarak, tehdit edilerek ya da kandırılarak eyleme sokulduğu cinsel temas olarak tanımlar ve çocuğun yaşı veya güç farkı veya erişkin ile olan ilişkisinin doğası nedeniyle onay vermeyecek durumda olduğu belirtir” şeklinde tanımlamıştır (Çakıcı ve diğ., 2003:9).

Cinsel istismar en genel anlamıyla, yetişkin bir kişi tarafından 18 yaşından küçük çocuk ve ergen gençlerin cinsel istek ve ihtiyaçların doyumu amacıyla kullanılmasıdır (Yalçın, 2011). Psiko-sosyal gelişimini henüz tamamlamamış çocuğun yetişkin bir kişi tarafından cinsel uyarım için kullanımı olarak tanımlanan cinsel istismar, çocuğa yönelik gerçekleştirilen ve onun tam olarak algılayamadığı, anlayamadığı, gelişimsel olarak hazır bulunmadığı, bilerek onaylamadığı veya toplumun yasaları ve sosyal bir takım normlara aykırı olacak bir biçimde cinsel etkinliğe dahil edilmesi olarak değerlendirilmektedir (Ulukol, 2014). Cinsel istismar, çocukluk çağı içerisinde karşılaşılan, çocuğun hastalanmasından ölümüne kadar varabilecek bir takım psikolojik ve fizyolojik etkileri bulunan ve olumsuz süreci erişkinlik çağına kadar uzanabilen bir şiddet türüdür (Keskin ve Çam, 2005).

Cinsel istismara, duygusal ve fiziksel istismarında çoğu zaman eşlik ettiği gözlemlenebilmektedir. Özellikle, 12 ve 18 yaş aralığındaki gençler ile birlikte yapılan bir araştırma da Buckle ve arkadaşları (2005) cinsel istismarın, cinsel istismarın .01 düzeyinde bir oranlar fiziksel istismar, .01 düzeyinde bir oranla duygusal istismar, .01 düzeyinde bir oranla fiziksel istismar ve .05 düzeyinde bir oranla ise duygusal istismar ile ilişkili olduğundan söz etmişlerdir (Buckle ve diğ., 2005).Çocuk istismarı, çocuk ve yetişkin kişilerin arasındaki temas ve ilişki, yetişkin kişi veya başka bir kişinin seksüel stimülasyonu için kullanış ise, bu durum neticesinde çocuğun cinsel istismara maruz kaldığı kabul edilmektedir. Bir çocuğun başka bir çocuk üzerinde belirgin bir gücü veya kontrolünün söz konusu olduğu durumlarda aynı zamanda açık bir yaş farkı da varsa gerçekleştirilebilmektedir (Sertler, 2002; Altınsu, 2004). Cinsel istismara uğramış çocukların yaşa göre dağılımı incelendiğinde; çocukların %30’unun 2 ile 5 yaş, %40’ının 6 ile 10 yaş ve %30’unun ise 11 ve 17 yaş grubunda yer almaktadır. Cinsel istismarda karşılaşılan olguların %70’ini küçük yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. İstismara maruz kalmış çocuklarda, kız veya erkek oranı ise 3/1 kadardır. Türkiye’deki bazı yayınlarda, cinsel istismara maruz kalan kız veya erkek çocukların oranları yakın bulunmuştur. İstismarcı faillerin, %96’sı erkek, %80-85’i ise aile içerisinde, çocuğun tanıdığı kişilerdir (Hancı, 2002, ;Ulukol, 2014). Günümüzde cinsel istismarın her türlü sosyoekonomik seviyedeki ve kültürel düzeydeki ailelerde ortaya çıkabileceği ve yine her türlü sosyoekonomik ve kültürel düzey içerisinde yer alan kişiler tarafından uygulanabileceği gözlemlenmiştir (Polat ve diğ., 1997).

Çocuk istismarı olguları genel olarak;

- İzole olan bir ailenin varlığı,
- Ekonomik sorun ve problemlerin varlığı,
- Aile içerisinde alkol veya uyuşturucu gibi madde kullanımının varlığı,
- İstismar mağdurunun 6 ile 8 yaşları arasında bir kız çocuğu olması,
- Aile bireylerinde psikiyatrik bozuklukları olan bireylerin bulunması,
- Yetişkin kişinin genç cinsel partner seçme eğiliminde olması,
- Annenin hasta olması, dışarıda çalışıyor olması veya evi terk etmiş bulunması,
- Yetişkin kişilerin çocukla aynı oda ya da yatağı paylaşmaları durumlarında görülmektedir. Yukarıda yer alan maddeler ise bu durumun bazılarıdır (Polat, 2001; Altınsu, 2004).

Aynı zamanda ‘Ensest’; cinsel istismar kapsamında yer alan bir saldırı türü olarak tanımlanmaktadır. Cinsel istismarda ensestin tek ve kesin bir tanımını yapmak mümkün değildir. Genel bir kabule göre ensest; birbiri ile evli olanlar dışındaki aile bireyleri arasındaki her türdeki fiziksel olmayan cinsel davranışı içermektedir. Aile içinde kan bağı olan anne, baba, abi, abla, amca, dayı, teyze, hala ve dede gibi akrabaların yanı sıra, çocuk üzerinde anne baba otoritesi ve saygınlığı olan enişte, üvey ebeveynler (anne-baba) ve üvey kardeşler gibi geniş bir akraba grubu ensest tanımında taciz edenler arasında sayılmaktadır (Ulukol, 2014).

Cinsel İstismar Türleri

1. Temas İçermeyen Cinsel İstismar Türleri:

- i. Cinsel içerikli konuşma,
- ii. Teşhircilik (Failin kendi cinsel bölgelerini çocuğa açık bir şekilde göstermesi veya çocuğun önünde mastürbasyon yapması),
- iii. Voyerizm (Failin açık veya gizli bir şekilde çocuğu çıplakken veya cinsel doyum sağlayacak herhangi bir durumdayken gözetlemesi, röntgencilik).

Cinsel istismar kapsamında dokunma olmaksızın değerlendirilen davranışlar genel olarak şu şekildedir;

- Sözel olarak çocuğa cinsel içerikli şeyler söylemek, çocukla birlikte aynı içerikte konuşmalar yapmak, uygunsuz telefon görüşmeleri, konuşmaları,
- Teşhircilikte bulunmak; çocuğa cinsel organ göstermek, çocuğunda aynı şekilde cinsel organlarını göstermesini istemek, banyo gibi bazı durumlarda çocuğu gizli ve açık şekilde izlemek,
- Çocuğun cinsel ilişki sahnesine birebir şahit olması ya da çocuğa benzer cinsel aktiviteleri seyrettirmek,
- Çocuğa cinsel içerikli bir takım materyalleri göstermek (Pornografik film izlettirmek veya fotoğraflar göstermek),
- Çocuğun pornografik malzemeler için kullanılması gibi bir takım davranışlardır (Ulukol, 2014).

2. Cinsel Amaçlı Fiziksel Temas: Göğüs, vajina, penis ve anüs gibi cinsel bölgelere dokunma olarak tanımlanmaktadır. Frotaj olarak da tanımlanan istismarı uygulayan failin cinsel bölgelerini mağdur çocuğun vücuduna sürterek cinsel haz alması bu grup içerisinde yer almaktadır.

Cinsel istismar kapsamında dokunmanın yer aldığı davranışlar genel olarak şu şekildedir;

- Çocuğu başkası ile cinsel etkileşime sokarak, onu seyretmek, cinsel eylemin gerçekleştiği sırada ya da pozisyonlarda, çıplak veya yarı çıplak bir şekilde resmini çekmek,
- Çocuğun oral-genital, genital-genital, genital-rektal veya el ile genital temas, rektal bölgelere, memeye ya da vücudun diğer kısımlarına dokunma şeklinde cinsel eyleme dâhil edilmesi,
- Çocuğun, istismarı gerçekleştiren fail kişinin erotik bölgelerine (göğüs, cinseli organ, anüs, ağız) el, cinsel organ, ağız veya başka bir şekilde (alet ile) dokunma/sürtünme/ovma şeklinde etkileşimde bulunulmasını sağlamak ya da zorlamak,

- Çocuğun cinsel organı veya anüsü/ağzı ile istismarı gerçekleştiren failin arasında duhul (girme, giriş) tarzında etkileşim olması.

3. Cinsel Sömürü: Cinsel sömürde sorumlu kişinin doğrudan çocukla cinsel teması olmayabilmektedir. Gene olarak sorumlu kişi maddi kazanç karşılığında, çocuğu bir takım cinsel eylemler içerisine sokmaktadır. Cinsel sömürü iki türlü incelenmektedir. Bunlardan biri “Çocuk Pornografisi”, diğeri ise “Çocuk Fuhuşu”dur (Turla ve Özkanlı, 2006; Pala, 2011; Ulukol, 2014).

Çocuk Pornografisi: Çocuğun cinsel davranışı veya organları üzerinde odaklanmış yazılı ve işitsel araçlar dâhil olmak üzere, çocuk istismarını göstermenin veya teşvik etmenin tüm yolları olarak tanımlanmaktadır. Çocuk pornografisinin;

- i. Ticari satış amacı güdülen çocuk pornografisi,
- ii. Başlangıçta satış amacı güdülmeyen, fakat taciz eden kişinin deneyimini kaydetmek amacıyla üretilen, evde yapılmış çocuk pornografisi olarak 2 temel kaynağı bulunmaktadır.

Günümüz şartlarında, özellikle internetin hızla yaygınlaşmasıyla birlikte, gerek çocukların pornografik içerikli sitelere girişi, gerekse bu pornografik sitelerde çocukların kullanımı yaygınlaşmış ve kolaylaşmıştır (Turla ve Özkanlı, 2006).

Çocuk Fuhuşu: Çocuğa karşı cinsel şiddete zemin hazırlayan bir diğerk durum ise “seks turizmi”dir. Özellikle, 1960’lı yıllardan itibaren çocuk seks turizminde yaklaşık yedi kat artışın olduğu gözlemlenmiştir (Turla, Özkanlı ve Özkanlı, 2007).

Çocuğun cinsel sömürüsü; çocuğun fuhuşu veya satışı olarak da bilinen bu sömürü, çocukların alımı-satımı ile ticareti; fahişelikte, pornografik yayınların üretilmesinde ya da bir takım pornografik gösterilerde kullanılması, çocuğun bunlar için tedariki ya da sunumu vb davranışlardır (Ulukol, 2014).

Tablo 1: Çocuğun Cinsel İstismarına Neden Olabilecek Risk Faktörleri

Aile ve ebeveynlerle ilgili faktörler
• Genç ebeveyn olmak• Yalnız yaşayan ebeveyn olmak• Eğitim eksikliği• Alkol-uyuşturucu kullanıyor olmak• Çocukken istismara uğramış olmak• Psikolojik sorunlarının olması (Kendini yetersiz ve değersiz hissetme, benlik saygısı azalması, psikotik bozukluklar, kişilik bozuklukları vb.)
Toplumla ilişkili faktörler
• Çocuğu koruyan yasaların yetersizliği, etkin ve yeterli bir çocuk politikasının olmaması• Çocuğa verilen değerin düşük olması• Toplumda cinsel ayrımcılık• Pedofili• Kontrolsüz internet• Çocuğun statüsünü eksilten toplumsal ve kültürel normlar• Toplumsal olarak erken (çocuk yaşta) evliliklerin kabul edilirliliği ve evlilik aktivitelerinde paranın söz konusu olması
İlişkisel Faktörler
• Ebeveyn ve çocuk bağının kopuk olması ve bağın kurulamaması• Evlilikte veya yakın ilişkilerdeki sorunlar nedeniyle aile yapısının bozulması

Kaynak: Ulukol, 2014:51

**Pedofili ya da sübyancılık*; yetişkin bir kişi tarafından ergenlik öncesi çocuklara ya da ergenlik (adolosan) dönemine yeni girmiş genç bireyleri cinsel bakımdan çekici bulunması ve cinsel eğiliminin

çocuklara yönelik olmasına neden olan psikoseksüel bir rahatsızlık olarak tanımlanmaktadır (Wikipedia, 2014).

**Parafilili*; cinsel sapıklık olarak tanımlanır. Kişilerin büyük ölçüdeki bir bölümünün cinsel objesi yetişkinlerdir. Fakat bir bölüm kişi cinsel eş (partner) ve cinsel doyum için yetişkinleri değil, farklı nesnelere ya da çocukları seçmektedir. Parafilili kişiler çocuk ile cinsel ilişki, kendi cinsel organını göstermek ve çocuğun cinsel organını görme isteği, dürtüleri ve davranış istekleri olan kişilerdir (Yalçın, 2011).

Tablo 2: Genel olarak çocuk istismarını düşündürecek bazı ipuçları

• Uyku bozukluğu	• Okul başarısızlığı
• Aşırı talep karlılık	• Çökkünlük, düşük benlik değeri
• Karşı gelme, dürtüsellik, saldırganlık	• Korkular
• İçer dönüklük, ketleme	• Öfke patlamaları
• Aşırı uyumlu olma, söz dinleme	• Tehlikeli davranışlar
• Ana babaya aşırı yapışma-uzak durma	• İntihar düşünceleri ve girişimleri
• Ayrılmaya aldırma	• Madde kullanımı
• Yaşıt ilişkilerinde sorunlar	• Yeme bozuklukları

Tablo 3: Özellikle cinsel istismarı düşündürecek bazı ipuçları

• Cinselliğe ilişkin her türlü konu ve duruma aşırı ilgi gösterme ya da aşırı kaçınma
• Baştan çıkarıcı davranışlar
• Çok sık öpmeye çalışma, göğüslere, bacaklara ya da genital bölgeye dokunmaya çalış- ma, sürtünme, kendi genital bölgesini gösterme
• Bedeninin kirli ya da zedelenmiş olduğuna değinme
• Genital bölgesinde bir sorun olduğundan korktuğunu belirtme
• Resimlerinde, oyunlarında ya da hayallerinde cinsel istismara uğradığını düşündüre- cek özelliklerin bulunması
• Tuvalet eğitimini kazanmış bir çocukta altını veya yatağı ıslatma durumu
• Regresif semptomların varlığı (Kendine zarar verici davranışlar, bebeklik davranışları, bebek gibi konuşma)

Kaynak: Ulukol, 2014:53

Çocuklarda Cinsel İstismar Bulguları

Çocuklar üzerinde görülebilecek cinsel istismar bulgular iki şekildedir. Bunlar, fiziksel ve davranışsal ya da ruhsal bulgular olarak görülmektedir. Bunun yanında en önemli belirti ise cinsel istismara uğramış çocuğun tutum ve davranışlarında cinselliğin ön planda görülmesidir (Çağdaş, 2002; Gülnar ve Şimşek, 2003; Altınsu, 2004, Yalçın, 2011). Cinsel istismarda çoğu zaman özellikle encest gizli kalmakta, hatta istismara uğrayan çocuk yetişkinliğe erişinceye kadar bu eylem gerçekleşmektedir. Böylelikle mevcut cinsel istismar eyleminin ortaya çıkışı tesadüf eserdir. Genel olarak aile içinde saklanan bu durum ile birlikte aile içerisinde nesilden nesile aktarılan kötü psikolojik yapı, toplumun içerisinde adeta su altındaki kütleli görülmeyen bir buz dağına benzemektedir. Ayrıca bu durum psikolojik rahatsızlıkların en vahim sonuçlarını yansıtmaktadır. Birçok tabu, eğitim eksikliği, korkular, yasaklar, yetersiz olan hukuksal yapı ile birlikte gizli tutulan cinsel istismar sorunu, bugün ülkemizde gelinen korkutucu boyuttaki sonuçları göz önüne sermektedir (Yalçın, 2011).

a) Cinsel İstismara Uğramış Kız veya Erkek Çocuklarında Saptanan Fiziksel Bulgular:

- i. Vücutlarının çeşitli, özellikle de cinsel bölgelerinde uyarı oluşturabilecek bir takım ağız, boyun, göğüs, genital bölge, bacaklarının iç yüzeyleri, kalça veya cinsel bölgesinin çevrelerinde çeşitli ekimoz, çizik, yanık, ısırık ya da elle sıkıştırılma ve tırnaklamaya bağlı lezyonların bulunması,
- ii. Genital veya anal bölgelerinde mantıklı bir açıklama getirilemeyen yırtılma, çok sayıda bulunan sıyrık, geniş çaplı morluk ve kanama ya da kalıcı enfeksiyonlar ve deakıntuların bulunması,
- iii. Anal dilatasyon durumunda (Yani ilaç etkisi altında bulunmadan ya da ampullada dışkı bulunmaması durumunda dahi >20mm genişlik olması),
- iv. Yürümede ve oturmada zorlanma bulunması,
- v. Yırtılmış veya kanlı iç çamaşırlarının bulunması,
- vi. Ergenlik (Adolesan) döneminde bulunan çocuklarda gebelik durumunda,
- vii. Açıklanamayan ve tekrarlayan idrar yolu enfeksiyonu, vulvovajinit ya da vajinit olması durumunda,
- viii. Semen ya da sperm veya asit fosfataz pozitifliği, pozitif gonore kültürü, sifitiz, HIV pozitifliği ile birlikte kesin tanı konulabilmektedir. Atipik muayene bulgularında ise sıyrık, ezik, çürük vb. bulgular bulunur. Ancak, tüm bu bulgular pozitif öykü ve spesifik laboratuvar sonuçlarıyla birlikte tanıya yardımcı olmaktadır.
- ix. Tüm bunların yanı sıra, hiçbir teşhis konulamayan sürekli baş ve karın ağrıları, bulantı, kusma vb fiziksel şikâyetler bulgular arasında yer almaktadır (Polat, 2000; Çağdaş, 2002; Gülnar ve Şimşek, 2003; Kara ve diğ., 2004; Ballı, 2010).

b) Cinsel İstismara Uğramış Kız ve Erkek Çocuklarında Saptanan Davranışsal veya Ruhsal Bulgular:

- i. Birey ve mekânlara karşı yeni korkuların oluşması veya içe dönüklük davranışı, yetişkinlerle temastan korkması ya da tam tersine yetişkinlerden aşırı ilgi beklemesi durumunda,
- ii. Kendisinden beklenmeyen tutum, davranış ve tepkiler göstermesi, alışılmadık saldırganlık veya bebeksi davranış gerileme davranışlarının bulunması (Regresif semptomların varlığı vb. gibi),
- iii. Cinsel dışı vurum, yaşına uygun olmayan cinsel davranışlarda bulunması, cinsel konularla aşırı ilgilenme, erken cinsel uyanma, daha küçük çocuklara tecavüz vb. davranışların bulunması,
- iv. Cinsel kimlik ile ilgili sürekli zihin meşguliyeti, cinsellikle ilgili aşırı şekilde ilgilenme (artmış bir şekilde açıkça yapılan masturbasyon davranışları vb.), yaş ile uyumsuz cinsel bilgilenme ya da tam tersi cinsellikten kaçınma, ileriki yaşlarda cinselliğin tamamen reddi, rastgele ilişkiye girme veya çocuğa yönelik cinsel istismar davranışları,
- v. Yaşadıklarını oyunlara, resimlere, oyuncaklara arkadaşlarına sözel veya fiziksel olarak yansıtması (arkadaşlarına cinsel aktiviteleri öğretmeye kalkması vb. gibi) ya da uygulaması, yaptığı çizim veya oynadığı oyunları cinsel istismarı tanımlaması,
- vi. Endişe, sinirlilikle başa çıkamama, fobik reaksiyonlar (fobiler vb.), ağlama bağırma şeklinde öfkeli tepkiler vermesi (postravmatik stres bozukluğu vb. gibi) anksiyete ya da ağır depresyon gibi somatik şikâyetler durumunda,
- vii. Utanç ve suçluluk hissi (Suçluluk hissi olayın kendisinden dolayı değil de, daha sonra yaşayan aile bireylerinin de olayın içerisine dahil olmasıyla ilgili olaylardan kaynaklanır.),
- viii. Fiziksel ve sosyal gelişimde gerilik göstermesi,
- ix. Uyku düzeninde bozukluklar, aşırı uyuma ya da uyanamama veya kabus görme,
- x. Gece işemeleri dışkı kaçırmama, parmak emme vb. gibi davranışların olması durumunda,
- xi. Ev veya okul yaşamında uyum bozulması, öğrenme güçlüğü veya ders başarısının azalması durumunda,

- xii. Genital bölgesinde bozukluk olduğu kaygısı/korkusu olması,
- xiii. İntihar düşüncesi ve girişimi ya da öldürme fikirleri veya fantezilerinin olması,
- xiv. Okuldan evden kaçma davranışı, suç işleme, fuhuş, alkol veya madde (uyuşturucu vb.) bağımlılığı, kendine zarar verici davranışlarda bulunması, psikopatik (eskiden her türlü akıl hastalığı formunu kapsayan terim) bir takım eğilimler gibi şikayetler bulgular arasında yer almaktadır (Polat, 2000; Polat; 2001; Gülnar ve Şimşek, 2003; Keskin ve Çam, 2005; Yalçın, 2011)

Unicef cinsel istismar sonrası görülebilecek bulguları kız/erkek çocuklar açısından ikiye ayırmış ve aşağıdaki şekildeki gibi belirlemiştir (<http://www.unicef.org/teachers/protection/prevention.htm>. Erişim tarihi: 15 Kasım 2014).

Tablo 4: Kız ve Erkek Çocuklarda İstismar Sonrası Görülen Bulgular

6-11 Yaş	12-17 Yaş
KIZLAR Diğer çocuklarda cinsel davranışlar içinde olmak Cinsel istismarı sözlü olarak tanımlamak Cinsel organlarına karşı aşırı ilgili olma ya da sürekli meşgul olma Yetişkinlerle cinsel ilişki Erkek ya da kadınlara karşı ani korku, güvensizlik Yaşına uygun olmayan cinsel davranış bilgisi Uyku düzensizlikleri, gece kabusları	Genç çocuklarda cinsel sömürücü etkileşim Rastgele cinsel davranışlar ya da bağlanmadan kaçınma Yeme bozuklukları Suçluluk duygusundan uzaklaşma çabaları, utanma ve aşağılanma Evden kaçma
ERKEKLER Diğer çocuklarla cinsel davranışlar içerisinde olmak Cinsel organlarına karşı aşırı ilgili olma yada sürekli meşgul olma Uyku düzensizlikleri, gece kabusları Ani agresif davranışlar ya da davranışların dışı vurumu Regresif davranışlar Önceki ilgi alanlarının kaybı	Genç çocuklara cinsel sömürü ya da onlarla agresif etkileşim içinde olma Risk içeren davranışlar Regresif davranışlar Suçluluk duygusundan uzaklaşma çabaları, utanma ve aşağılanma

Kaynak: Tugay, 2008: 34

Cinsel istismara uğrayan çocuklarda yapılması gerekenler ise şu şekildedir:

Cinsel istismara uğramış bir çocuk fark etmek için ipuçlarını duymak, görmek ve aynı zamanda hissetmek gerekir. İstismara uğramış çocuk çevresine dolaylı yollardan bir yardım isteğinde bulunabilmektedir. Çocuğun çevresindeki kişi veya kişiler bu yardım isteğini anladıkları zaman ise, bu isteğin nedeni anlaşılmalı ve çocuğa inanıldığı açık bir şekilde anlatılmalıdır. Çocuğun cinsel istismara uğradığının fark edilmesi durumunda, istismar öğrenildiğinde veya şüphelenildiğinde yapılması gerekenler genel olarak;

1. Çocuğun en kısa sürede istismarcıdan uzaklaştırılması
2. Yardım istenilmesi, bildirimde bulunulması,
3. Çocuğa ve aileye yardım edilmesi şeklindedir (Ulukol, 2014).

Ayrıca, olası bir cinsel istismar durumunda şunların da yerine getirilmesi gerekmektedir;

- Olay dışında yer alan insanların gerekli olmadığı takdirde olaya dahil olmalarına izin verilmemelidir. Olayla ilgisiz olmayan ilgisiz insanlarla birlikte olay üzerine yorum yapılmamalıdır.
- Olaya karşı aşırı umursamaz bir tavır sergilenmemeli veya olay daha fazla dramatize edilmemelidir.
- Olay sonucunda çocuk suçlanmamalı, buna bağlı eleştirilmemeli veya cezalandırılmamalıdır.
- İstismara uğrayan çocuk istismarcı failler karşı karşıya getirilmemelidir.
- Çocuğa yaşadığı olayla ilgili sırrının saklanacağı konusunda söz verilmemelidir. Olayın başka ilgili kişi ya da ilgili makamlara bildirilmesi, anlatılması gerekebilecektir.
- Çocuğa yaşadığı olay karşısında olanları unutmaması konusunda baskıcı bir tavır sergilenmemeli, onu yaşamı konusunda cesaretlendirme ya da destekleme dışında yönlendirici bir takım tavırlarda bulunulmamalıdır (Yalçın, 2011).

Ayrıca çocukların cinsel istismarında, istismarı gerçekleştiren faillerin %60 veya %70'ini çocuğun bildiği akraba, öğretmen, komşu vb. gibi otorite sahibi, çocuğun sosyal ilişkiler kurduğu ve güvendiği kişiler oluşturmaktadır. Pedofili kişiler, çocuklara önceden planlı olarak, onlara gözlemlenmiş bir şekilde yakın olabilecek bakıcı, spor hocası ya da servis şoförlüğü gibi birtakım mesleklerde veya konumlarda yer alırlar. Ve özellikle de, çocuğun ve ailesinin güvenini kazanacak bir takım olumlu davranışlarda bulunurlar (Yalçın, 2011).

Cinsel ve Fiziksel İstismar Arasındaki Temel Farklılıklar

- Fiziksel İstismar daha çok küçük yaşta çocuklarda görülüp, orta yaşlarda azalma göstermesine rağmen, cinsel istismar genel olarak 6 yaştan itibaren artmaya başlamaktadır.
- Fiziksel istismar her iki istismar türünde eşit oranda görülebilmemesine rağmen cinsel istismar daha çok kızlara karşı uygulanmaktadır.
- Fiziksel istismar da anne ve baba olaydan haberi varken, cinsel istismar çoğunlukla erkek sorumluluğundadır ve büyük çoğunlukla bu kişiler aile içindeki, baba (öz veya üvey baba), ağabey (öz veya üvey ağabey), evin içerisinde yaşayan dede, amca, dayı vb kişiler tarafından uygulanabilmektedir.
- Fiziksel istismarda istismara uğrayan çocuğun vücudunda çeşitli travma izleri görülürken, cinsel istismar da gözle görülen herhangi bir bulgu söz konusu olmayabilir. Böylelikle de, ensest gibi olgular gizli kalabilir, sürekli tekrarlanabilir, çocuk ise bu nedenden ötürü tarifi olmayan fiziksel ve ruhsal zararlara uğrayabilir.
- Fiziksel istismara uğrayan çocukta şiddetin sonucu ölüm yada çeşitli sakatlıklar görülebilenirken, cinsel istismarda çocukta cinsel yolla bulaşan bir takım hastalık yada genital bölge hasarları görülebilmektedir.
- Fiziksel ve Cinsel istismar her tür aile yapısı içerisinde yaşanabilir. Bununla birlikte, cinsel istismar daha çok çeşitli nedenleri bulunan (anne ve babanın ruhsal bir takım hastalıkları, ekonomik sorunlar, iletişim sorunları, madde bağımlısı olmaları vb. gibi) toplum tarafından izole edilmiş, sosyo-kültürel ilişkileri körelmiş, aile içinde yaşayabilecek çatışmaların yoğun bulunduğu ailelerde yaşanmaktadır.
- Fiziksel istismarda şiddet uygulayanlarda genel olarak sosyo-ekonomik ve ekonomik sorunlar rol oynarken, cinsel istismarda bunun sapkın cinsel eğilim ve yoğun psikiyatrik sorunların ön planda yer aldığı görülmektedir (Sözen, 2005). Bu çalışmada okul yöneticisi ve öğretmenlerinin hangi davranışları cinsel istismar ve ihmal olarak kabul ettiği, bu davranışlardan hangisi ile daha sık karşılaştıkları konusundaki kişisel görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri temel alınmıştır. Araştırmaya uygunluğu açısından, bu araştırmada nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır.

Bu yöntemde veriler günlük yaşamımızdaki iletişim tekniklerinden bir tanesi olan konuşma tekniği ile toplanılmaya çalışılır. Görüşmeyi gerçekleştirecek olan araştırmacı, bu yöntem aracılığıyla veri toplamak amacı ile birlikte önceden hazırlanmış soruları sormanın yanı sıra, konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi için de görüşme sırasında ek sorular sorma hakkına sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada, çalışmanın amacı ve uygunluğu açısından kullanılan teknik yarı yapılandırılmış araştırma yöntemidir. Bu araştırmada araştırmacı kişiye bu esnekliği sağladığı için görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013 – 2014 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemi sonu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, Lefkoşa ilçesi belediye sınırları içerisinde bulunan 2 devlet ilkokulunda görev yapan toplam 5 yönetici (müdür, müdür baş muavini ve müdür muavini) ve 25 öğretmen (sınıf öğretmeni, branş öğretmeni, rehber öğretmenleri ve özel eğitim öğretmeni) oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında amaca uygunluğu açısından, araştırmaya sadece okul yönetici ve öğretmenleri dâhil edilmiştir.

Araştırmada amaçlı örnekleme yolu izlenerek, kartopu ve zincirleme örnekleme göre çalışma grubu oluşturulmuştur (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Kartopu ve zincirleme örnekleme yönteminin kullanılmasındaki temel amaç ise evrenin tümüyle çalışılmayacak kadar büyük olduğundan probleme ilişkin yeterli bilgi kaynağı teşkil edebilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle etkili bir yöntem olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmada, özellikle Lefkoşa'nın başkent olması bakımından, önemli bir noktada bulunması göz önünde bulundurularak burada eğitim alan öğrenciler açısından farklı seviye ve özellikleri barındırdığı düşünülen iki ilkokul seçilmiştir. Bu yüzden de araştırma kapsamında Lefkoşa'da eğitim veren büyük, köklü ve en fazla söz ve etkiye sahip olabilecek iki okulun yöneticileri ve öğretmenlerinden oluşacak şekilde 30 katılımcı ile çalışma grubu oluşturulmuş, öğrenci ve veliler ise araştırma dışında bırakılmıştır.

Araştırmaya KKTC Lefkoşa ilçesi belediye sınırları içerisinde bulunan 2 kamu ilkokulunda görevli toplam 5 yönetici ve 18 öğretmen, 4 branş öğretmeni, 2 rehber ve bir de özel eğitim öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan toplam eğitimci sayısı ise 30'dur.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmanın probleminin daha iyi anlaşılabilmesi ve problemin çözümüne ışık tutacak tüm teorik bilgiler kaynak taraması, bulguların elde edildiği tüm diğer bilgiler ise yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilmiştir. Araştırma verileri 20 Mayıs - 6 Haziran 2014 tarihleri arasında araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin uygun oldukları saatlerde kendi istedikleri veya görüşmeye uygun buldukları mekânlarda yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmada istismar ve ihmal edilen öğrencilerin ilköğretim yönetici ve öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla ortalama 20 veya 25'er dakikalık sürelerle yüz yüze görüşmeler halinde araştırmacı ve katılımcılar arasında yapılarak, veri toplama işlemi tamamlanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan görüşme formu değişik zamanlarda, planlı çalışılması sonucu araştırma danışmanları Doç. Dr. Gökmen Dağlı ve Prof. Dr. Mehmet Çağlar araştırmacı işbirliği içerisinde hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları 'İstismar ve İhmal Edilen Öğrencilerin İlkokul Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlenmesi: Karşılıklı Durum Çalışması' adlı yüksek lisans araştırması için hazırlanmış ve tarafımızdan deneyerek geçerliliği ve güvenilirliği test edilerek, bu araştırma içerisinde kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında uygulanan görüşme formunda ilkokul yönetici ve öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmalinin gerçek-leşmesindeki süreçte rollerinin ve ne tür fonksiyonlarının olduğunun ortaya çıkması amaçlanarak, konu hakkındaki görüşlerinin ortaya koyabilecek şekilde görüşme soruları hazırlanmıştır.

Araştırmada görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak için görüşme formu üç ayrı uzmana verilmiş ve incelenmesi sağlanmış, böylelikle bazı soruların içeriği benzetmesinden dolayı görüşme soruları listesinden çıkarılmış veya birleştirilmiş, bazı soruların ise anlaşılabilirliği geliştirilerek forma son şekli verilmiştir. Üç okul yöneticisi, üç öğretmen, seçilerek pilot görüşme yapılmıştır. Böylece, görüşme formunda yer alan soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının, verilen yanıtların sorulan soruların yanıtlarını yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesi sağlanmıştır. Bu amaçla, görüşme sırasında kaydedilen sesler veya el notlarından oluşan veriler, bilgisayar ortamında oluşturulan görüşme döküm formu şeklinde yazılı biçime dönüştürülmüştür. Görüşmeler sonrası elde edilen veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Anlamlı bölümlere ayrılan bu veriler daha sonra kendi içinde anlamlı bütünler oluşturan bu bölümler isimlendirilerek kodlanmıştır. Tüm verilerin kodlama işleminin tamamlanması ardından bir kod listesi oluşturulmuş ve bu liste verilerin incelenmesi ve düzenlenmesinde anahtar liste görevini görmüştür.

Bu aşamadan sonra ise araştırma danışmanı olan iki uzmandan dökümleri inceleyerek sorulan soruların açık veya anlaşılır olup olmadığını, ele alınan konuyu kapsayıp kapsamadığını ve de araştırma için gerekli olan bilgileri sağlama olasılığını da düşünerek kontrol etmeleri istenmiştir. Araştırma danışmanları kodlama anahtarları ve görüşme listelerini ayrı ayrı okuyarak görüş birliği ya da ayrılığı olan konularda tartışmaları yaparak gerekli düzenlemelerde bulunmuşlardır. Varılan son noktada ise iki uzmanın % 85 oranında görüş birliği içerisinde oldukları görülmüş ve çalışma sonunda soru maddelerinin geçerliliği saptanmıştır. Görüşme sorularının istenilen verileri sağladığı kanısına varılarak veri toplama sürecine geçilmiştir. Bu araştırmada veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler iki bölümden oluşan görüşme formu içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmada önce görüşme formunun birinci bölümünde bulunan ve belirtilmesi istenen kişisel bilgilere ait bölüm katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Daha sonra ise aynı formun ikinci bölümünü oluşturan araştırma sorularının cevaplarından elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Cinsel İstismar ve İhmal Olarak Değerlendirilen Davranışlar

Öğrencilerin uğradıkları cinsel istismar ve ihmal kapsamında değerlendirilebilecek davranışlara ilişkin katılımcı görüşlerinin dağılımı Tablo 5 Tablo 6'da belirtilmiştir. Yapılan görüşmeler sırasında katılımcılara konu ile ilgili birden fazla görüş belirtilebilecekleri ifade edildiği için, katılımcıların belirttikleri görüşler katılımcı sayısından fazla çıkmıştır.

Tablo 5: Yönetici ve Öğretmenlerin Çocuklarda Cinsel İstismar ve İhmal Olarak Belirttikleri Davranışlar (OKUL A)

TEMALAR	OKUL A									
	YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN					
	Belirten	Belirtmeyen	Toplam	Yüzde	Belirten	Belirtmeyen	Toplam	Yüzde		
Çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi	1	2	3	33	67	4	8	12	33	67
Çocuğun cinsel yönden kullanılması / cinsel yönden kullanımına göz yumulması	1	2	3	33	67	-	-	12	-	-

Tablo 5: Yönetici ve Öğretmenlerin Çocuklarda Cinsel İstismar ve İhmal Olarak Belirttikleri Davranışlar (OKUL B)

TEMALAR	OKUL B									
	YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN					
	Belirten	Belirtmeyen	Toplam	Yüzde	Belirten	Belirtmeyen	Toplam	Yüzde		
Çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi	2	-	2	100	-	9	4	13	69	31
Çocuğun cinsel yönden kullanılması / Cinsel yönden kullanımına göz yumulması	2	-	2	100	-	7	6	13	54	46

1.1. Çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi

Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. A okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %33'ü, öğretmenlerin %33'ü ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %100'ü, öğretmenlerin %69'u, çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesinin, çocuk istismarı ve ihmali olarak kabul edilebilen bir davranış olduğunu belirterek, verilen bilgilendirme ile birlikte bu tür davranışların cinsel ihmal olduğunu tanımlamıştır. Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışlar ile ilgili olarak bir yönetici; "Cinsel açıdan ihmale baktığımızda, tüm bu sorunların temelinde ve özellikle cinsel istismar vakalarında ailelerin bir evi başka ailelerle paylaşıp, bir evde üç aile yaşaması ve aile başına bir odanın düşmesi gibi bir takım nedenler vardır. Bu öğrencilerin sağlıksız ortamlarda hiçbir mahremiyet sınırı yoktur ve çocuklar aile içindeki gerek duygusal gerekse cinsel ve benzeri birçok ilişkiye şahit olduğu gerçeği vardır (G:Y(B(1)))." şeklinde görüşünü ifade ederken yine okul içerisinde argo kelime kullanımının çok olduğu ve taciz vb. durumların çok belirlenemediğine de değinmiştir. Aynı okuldan bir öğretmen ise; "Bir evde dört aile kalır, kirayı

bölüşürler daha az ödemek için. Bu durumda cinsel istismar ve ihmal olur mu? Olur tabii. Çocuğun bir oda da birden fazla aileyle yaşaması, küfür öğrenmeler, mahremiyet yok zaten... (G:Ö(B(3)))” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Diğer okuldan bir yönetici ise, tüm bunlara ek olarak; “Ben eski okulumda bu konuda MEB’e yazıda yazdım denetlenmesi açısından. Çünkü internet kafelerde denetim yoktu ve buraları denetleyecek birileride. Çocuklar buraya gittiklerinde denetim yoktu ve ne yaptıkları belirsiz artı mesela yine geçmişte çalıştığım da ‘B okulu’nda çalıştım şu o dönem dvd, vcd yeni başlamıştı bir gün öğretmen arkadaşım iki öğrenci getirdi işte bunlar falan yerden şey alırlar porno cd alırlar ve porno cd izlerler... Evet ilkokul seviyesi. Bunu yapan öğrencinin artık hayatı darmadağındır. Her şey ondan beklenir. Bunlar gösterilmemesi satılmaması gerekirken 3 liraydı sanırım o zaman evet 3 liraya o çocuklara satılırdı. Kazanç sağlamak için bunları yapanlar var, belki hala var.. Artık internette var zaten (G:Y(A(1)))” şeklinde görüşlerini ifade ederek, bazı çocukların sadece eski okulunda bulunan çevre de değil kendi okulunda da çocukların ailelerinden veya ağabey, ablalarından öğrendikleri ayıp, argo kelimeleri okulda kullandıkları bununda gözden kaçırılmayacak bir ihmal olduğuna da değinmiştir.

1.2. .Çocuğun cinsel yönden kullanılması / Cinsel yönden kullanımına göz yumulması

Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. A okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %33’ü, öğretmenlerin hiç biri bu yönde görüş belirtmezken ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %100’ü, öğretmenlerin %54’ü, çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesinin, çocuk istismarı ve ihmali olarak kabul edilebilen bir davranış olduğunu belirterek, verilen bilgilendirme ile birlikte bu tür davranışların cinsel istismar olduğunu tanımlamıştır. Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışlar ile ilgili olarak bir yönetici; “Geçmişte okulumuzda eğitim alan iki erkek öğrencimiz köprü altında uygunsuz bir şekilde yakalanmıştı. Bunun gibi bir örnek ise geçen haftalarda yaşandı. Birinci sınıf bir küçük öğrenci bize gelerek, iki kız öğrenciyi tuvalette öpüşürken gördüğünü söyledi. Bizlerde olayın doğruluğunu sorgulayıcı bir takım sorular sorarak, ikna olduktan sonra diğer iki kız çocuğunu çağırarak, konu ile ilgili konuşup, sorunu çözmeye çalıştık. Bunların sebebi aile içindeki yaşamlarında mahremiyet sınırlarının olmamasıdır. Çünkü öyle görüyorlardır. Bir de genel olarak bu çocuklar, okul ve yaşadıkları çevre okulumuza çok yakın yerlerdir ve etraflarında onları bu açıdan etkileyen bir takım söylenti ve olaylar yaşanır. Benim de şahit olduğum bir olay vardır. Okula 100-150 m uzaklıkta yer alan bir yerel işletme yakınında, benim de ailemden dolayı tanıdığım bir yaşlı kişi, bu yerden çıktığı sırada 13-14 yaşında bir kız çocuğuyla karşılaştı ve sohbetin gidişatı sonrası kız çocuğu yaşlı adama para karşılığı ilişkiye girebilecekleri teklifinde bulundu. Tabii bunun üzerine yaşlı adam böyle bir teklifin asla ahlak kurallarına uymadığını, böyle şeyler yapmaması için genç kıza öğütler verdi ve bir miktar para vererek oradan uzaklaştı (G:Y(A(1)))” Şeklinde görüşlerini ifade ederek, kendi şahsi fikri olarak bu çocukların ya para kazanma yöntemi (sömürü) olarak bunu yaptıkları yada kendilerini acındırarak insanların onlara yardım ettiklerini sağladığını söyleyerek, belki de bu çocukların aileleri ya da kendileri tarafından bu olayları gerçekleştirebileceklerini (beraber olma) düşündüğüne de değinmiştir. Yine aynı okuldan diğer öğretmen ise; “Cinsel istismar söz konusu olduğunda, okul içerisinde cinsel istismar olduğu duyulur. Hatta bu konu açıldığı sırada birkaç kız çocuğunun başının eğildiğini gördüğüm zamanda oldu, Okulumuzda rehber öğretmenin de bu konuya yönelik çalışmaları var ve devam ediyor. Hatta okuldaki ilk senemde okulumuzda tecavüze uğrayan erkek çocuğu vardı. Bu haber gazeteye de çıkmıştı. Olaydan sonra çocuğu okula yollamadılar. Daha sonra çocuk okula gelince, etrafına karşı tepkiler göstermeye başladı. Bir sene sonra okuldan alındı. Tecavüz eden kişi komşularıydı. Ve sanırım aile bu olaydan utandı. Aile yardım ve fikirlerini önemsemedi. Zaten bu durum çocuğun derslerine yansdı. Ve çocuk artık okula gönderilmedi (G:Ö(B(12)))” Şeklinde görüşlerini ifade ederken, aynı zamanda bu tür olaylarda bilinmeyenlerin de çok olduğunu düşündüğünü, bu oranın bilinenlerden çok daha fazla olduğunu da vurgulamıştır. Diğer okuldan bir

öğretmen ise; “Ben on dokuz yıllık öğretmenim. Hani öyle cinsel istismar yaşayan bir çocukla karşılaşmadım. Ama ilgili literatürü incelediğimizde bunu nasıl anlayabiliriz? Literatüre baktığımız zaman işte çocuk istismarı cinsel istismarla karşılaşmış olan bir çocuk işte aşırı saldırgan olur ya da aşırı içine kapanık olur veya gördüğü davranışı çevresindeki çocuklara uygulamaya çalışır. Ben direk karşılaşmadım. Ama bulunduğum bir okulda böyle bir olay yaşandı ve cinsel istismara uğrayan bir çocuk yine kendinden küçük bir çocuğa cinsel tavizde bulundu (G:Ö(A(8)))” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Açıklama ve analiz yüzdelere baktığımızda, A okulundaki yönetici ve öğretmenlerin yarısından azı ile B okulundaki yönetici ve öğretmenlerin yarısından fazlası, çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi ve çocuğun cinsel yönden kullanılması/cinsel yönden kullanılmasına göz yumulmasının karşılaştıkları bir durum olduğundan söz etmiştir. Özellikle A okulundaki katılımcıların, B okulundaki katılımcılara nazaran görüşlerini bildirmede daha çekingen oldukları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, A okulunda B okula kıyasla bu tarz olaylar hiç meydana gelmemektedir. B okulu ve çevresinde ise, katılımcı görüşlerinin kanıtlayıcı niteliğinde görüşleri cinsel istismar ve ihmalin varlığını göstermektedir. Bu da göstermektedir ki, B okulu ve çevresinde yaşanan cinsel istismar olayları katılımcılar tarafından gözlemlenmektedir. Diğer okula kıyasla bu okulda cinsel istismar ve ihmale uğramış çocuk sayısı fazladır. Bunun nedeni olarak bu bölgede yaşayan kişilerin psikolojik yapılarındaki bozukluk ve ekonomik şartların gerekliliği olduğu söylenebilir. Erginer (2007)’in çocuk istismarı ve ihmali konulu araştırmasında cinsel istismar ve ihmali katılımcılar tarafından; çocuğun cinsel yönden kullanılmasına göz yumulması, çocuğun fuhuşa zorlanması, pornografik yayınlarda kullanılması, aile bireylerinden birinin çocukla ilgili cinsel açıdan sakıncalı davranışlarının görmezden gelinmesi, cinsel gelişimine zarar verilmesi, çocuğun ev ortamının anne baba veya diğer erişkin kişilerin mahremiyetine özen gösterecek şekilde düzenlenmemesi, çocuğun cinsel ilişkiye tanık olacak ortamlarda bulunması, pornografik yayın veya resimlerin gösterilmesi yada bu durumlardan korunabilmesi için gerekli önlemlerin alınmaması gibi davranışlar cinsel istismar ve ihmali olarak belirtilmiştir (Erginer, 2007).

SONUÇ

Cinsel istismar ve ihmali olarak değerlendirilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla çeşit açılardan farklılık gösterebileceği düşünülen iki farklı okulda görev yapan okul yöneticisi ve öğretmenlere düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. Açıklama ve oranların analizi sonucunda A ve B okulundaki tüm katılımcıların çoğunluğu bu konuda görüş ifade etmekte çekinmiştir. Bu bağlamda görüş belirten katılımcılar cinsel istismar ve ihmali olarak değerlendirilen davranışların; çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi, çocuğun cinsel yönden kullanılması, cinsel yönden kullanımına göz yumulması şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Cinsel istismar, diğer istismar türleri açısından, saptanması ve ortaya çıkarılması en zor olanıdır. Cinsel istismar çoğunluklu olarak gizli kalan ve gün yüzüne çıkmayan bir istismar ve ihmali türüdür.

Cinsel istismar bu bağlamda, çocukların cinsel bir obje olarak görülmesi, cinsel tatmin amacıyla kullanılmaları olarak ifade edilmektedir (Dervişoğlu, 2012). Erginer (2007) çocuğun cinsel yönden kullanılması, çocuğun cinsel yönden kullanılmasına göz yumulması, cinsel gelişimine zarar verici davranışlarda bulunulması ebeveynlerin çocuklarına uyguladıkları cinsel istismar ve ihmali davranışları olarak belirtilmiştir. Bu durumun elde edilen bilgiler sonucuna göre A okuluna nazaran B okulu ve çevresinde daha sık karşılaşılan bir sorun olduğu söylenilebilir.

KAYNAKÇA

Ballı, Ö. (2010). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesine Başvuran Çocuk İstismarı ve İhmali Olgularının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi.

- Buckle, S.K., Lancaster, S., Powell, M.B., Higgins, D.J. (2005). The Relationship Between Child Sexual Abuse and Academic Achievement In A Sample Of Adolescent Psychiatric Inpatients. *Child Abuse and Neglect*, 29, 1031-1047.
- Çağdaş, Ş. (2002). Çalışan Çocukların Hakları. Yüksek Lisans Tez Çalışması Eğitim Broşürü, İstanbul Üniversite Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Florence Nittingale Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul.
- Çakıcı, M., Çakıcı, E., Tatlısu, Ö., Bekiroğulları Z. ve Aksoy, A. (2003). Kuzey Kıbrıs'ta Çocuk İstismarı Yaygınlığı. Kıbrıs Türk Ruh Sağlığı Derneği, Lefkoşa: Mavi Basın Yayın LTD.
- Dervişoğlu, S. (2012). Çocuk İstismarı ve İhmali Açısından Sokakta Çalışan Çocuklar Ve Avrupa Birliği Uygulamaları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erginer, F. (2007). Ankara İli İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğrencilerinin Aileleri Tarafından İstismarı ve İhmaline İlişkin Görüşleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gülner, S. G., Şimşek, F. (2003). Çocuk İstismarı ve İhmali İçinde: Çocuk Sağlığı ve Hastalıklar. Ed: Şükrü Cin, 1. Baskı, , Ankara: Antıp A.Ş. Yayınları.
- Hancı, İ.H. (2002). Adli Tıp ve Adli Bilimler. 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Keskin, G., Çam, O. (2005). Çocuk Cinsel İstismarına Psikodinamik Hemşirelik Yaklaşımı. *Yeni Symposium*, 43(3):118-125.
- Pala, B. (2011). Geleceğin Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri. Yayınlanmış Tıpta Uzmanlık Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Polat, O. (1997). Fiziksel İstismar Nedir?. İstanbul: Analiz Yayınları.
- Polat, O. (2000). Adli Tıp. İstanbul: Der yayınları.
- Polat, O. (2001). Çocuk ve Şiddet. İstanbul: Der Yayınları.
- Polat, O. (2007b). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 2 Önleme ve Rehabilitasyon. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sözen, Ş. (2005). “Çocuk İstismarını Tanıma ve Önlemede Sağlık Çalışanlarının Rolü”27. *Pediatric Günleri; Çocuk Dergisi, Bilimsel Program ve Özet Kitabı*, İstanbul.(4-7 Nisan 2005)
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tugay, D. (2008). Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Turla, A., Özkanlı, Ç. (2006). Çocuğa yönelik istismarda farklı bir boyut: Çocuk pornografisi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 8(1), 117-133.
- Turla, A., Özkanlı, Ç., Özer, E. (2007). Çocuk Pornografisi Kazancı. *Hakemli Hukuk Dergisi*, 29-30: 7-23.
- Ulukol, B. (2014). Cinsel İstismar. Yayınlandığı Kitap O. Derman (Editör), *Çocuk İstismarına ve İhmaline Yaklaşım* (49-56). Ankara: Akademisyen Tıp Kitapevi.
- Unicef cinsel istismar sonrası görülebilecek bulguları kız/erkek çocuklar açısından ikiye ayırmış ve aşağıdaki şekilde gibi belirlemiştir (<http://www.unicef.org/teachers/protection/prevention.htm>. Erişim tarihi: 15 Kasım 2014).
- Wikipedia; Pedofili (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Pedofili> Erişim tarihi: 15 Kasım 2014).
- Yalçın N. (2011). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Çözüm Önerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

The child abuse and neglect had accepted as a important problem for children in our society and especially for all of the world, recently. In addition to this, there are many types of child abuse and neglect; the ‘sexual abuse and neglect’ is the one of the ‘child abuse and neglect’ type The sexual abuse and neglect is defined as molestation, is undesired sexual act/behavior by person upon another

and it is unwanted sexual activity, with using force or making treats which an adult and older adolescent uses a child for sexual. The sexual abuse and neglect can occur diversity of setting with the inclusion of home, school etc. Therewithal, the sexual abuse and neglect is the difficult to detection along with the other types of child abuse and neglect. The sexual abuse of neglect is crime that often causes of severe damage to the children. In this research, the problem of the sexual abuse and neglect, both schoolheadmasters and teachers' positions are very important to identify and prevent it. Because the teachers feel confident, able to recognise the abuse's signs. When the literature are analyzed, the problem of the child abuse and neglect is accepted important. The sexual abuse and neglect of the children is the most important problem as well as the other types of child abuse and neglect such as physical abuse and neglect. It is defined as child's emotional and psychological harms. Nowadays, sexual abuse and neglect is accepted as the most common problem encountered. Accordingly this study's aims that, the school headmasters and teachers are accept which behaviors as physical abuse and neglect. This study was carried in two different government primary schools that under the T.R.N.C Ministry of Education, Directorate of Primary Education Department. During the research, with the semi-structured interview technique, as a qualitative research method was used. In the two different schools, 5 headmasters and 25 teachers, in total 30 participants were interviewed. In accordance with this purpose the participants of the study, they examined the sexual abuse into the 2 themes as; harming the sexual evolution of the child and sexual use of the child or condone the sexual use of the child. All of these themes are occurred by the participant's opinions.

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYELERİNİN KAPSAYICI EĞİTİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

OPINIONS OF THE FACULTY MEMBERS OF THE FACULTY OF EDUCATION ON INCLUSIVE EDUCATION

Nejat İRA

Doç.Dr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale-Türkiye
nejat.ira@gmail.com

Duygu GÖR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale-Türkiye
duygugor96@gmail.com

Received Date: 30-10-2018

Accepted Date: 03-12-2018

Published Date: 31-12-2018

ÖZ

Kapsayıcı eğitim geniş anlamda tüm dezavantajlı durumda olan çocukları kapsamaktadır ve bu bağlamda bu çocuklara eğitim hakkının sağlanmasıyla yakından ilişkilidir. Burada kapsayıcı eğitimdeki amaç farklı kültürlerden, farklı toplumlardan, farklı bölgelerden gelen çocukların eğitime en iyi şekilde katılmalarını sağlamak ve bu anlamda tüm eğitim fırsatlarından yararlanmalarına katkıda bulunmaktadır. Bu çalışmadaki amaç üniversitede görev yapan öğretim elemanlarının, kapsayıcı eğitim içerisinde yer alan ve çeşitli bölgelerden göç edip gelmiş olan çocukların eğitimine ilişkin olarak geliştirilmesi gereken politikalar konusunda görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimlerinde görev yapmakta olan 7 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmanın yöntemi ise bilimsel bir araştırma olarak tasarlanmış nitel araştırmadır. Olgu bilim deseni kurulmuştur. Burada ki amaçta farkında olunan fakat tam olarak derinlemesine bilgi sahibi olunamayan olgular hakkında deneyimli kişilerden derinlemesine bilgi elde etmektir. Bu amaçla araştırmaya yönelik 5 maddeden oluşan bir görüşme formu düzenlenmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar, göç olgusuyla gelen çocukların en iyi şekilde eğitimini sağlamak olmalı ve bunun için gerekli yeterli kaynaklar hazırlanmalı dezavantajlı guruplarda yer alan bu çocuklara yönelik makro eğitim politikaları geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: göç, kapsayıcı eğitim, temel eğitim, öğretim üyesi

ABSTRACT

Inclusive education encompasses all disadvantaged children and is closely related to the provision of the right to education. The aim in inclusive education is to help children from different cultures, from different societies and from different regions to participate in education in the best possible way and to benefit from all educational opportunities in this sense. The aim of this study is to determine the opinions of the teaching staff working in the university on the policies which should be developed in relation to the education of children who have migrated from various regions. The study group of the study consists of seven instructors working in education sciences in Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Education. The research method is a qualitative research designed as a scientific research. A case study was established. The aim is to obtain in-depth knowledge from experienced people who are aware of the purpose but are not fully knowledgeable. For this purpose, an interview form consisting of six items was prepared. Accordingly, the results obtained should provide the best possible education for children coming from the phenomenon of migration and necessary resources should be prepared for this.

Keywords: migration, inclusive education, basic education, teaching staff

GİRİŞ

Kapsayıcı eğitim nitelikli ve amacına uygun bir şekilde eğitim hakkından herkesin yararlanması için geniş boyutlu stratejiler, aktiviteler ve süreçlere işaret eder ve tüm dezavantajlı gurupta yer alan çocukların eğitim haklarından yararlanması için gerekli olan bir yaklaşımdır.

UNESCO'ya göre de kapsayıcı eğitim sisteminin tüm çocuk, genç ve yetişkinleri içermesi gereken genel bir ilkedir. Bu insan haklarının ve çocuk haklarının bir gereğidir. Toplumsallaşmanın ve kalkınmanın ön koşuludur. UNESCO'nun herkes için eğitim hareketi kapsamında tüm çocukların ve dezavantajlı gurupta yer alanların zorunlu ve nitelikli temel eğitim alanlarına erişimi sağlanması yer almaktadır ve Birleşmiş Milletlerin birincil talepleri arasında yer alır . Eğitim sistemi içerisinde uygun şartları yaratarak, tüm çocukları kapsaması kapsayıcı eğitimin temel koşuludur. Daha az maliyet, daha adil ve bireysel çeşitlilikleri sağlamak temel amaçlardandır. Kapsayıcı eğitim üzerine yapılan araştırmalar, eğitim ortamlarında çeşitliliğin tanınmasını ve çeşitliliğe değer verilmesini, bir stratejiler setinin ötesinde toplumun genelindeki tutum ve algıları ilgilendiren bir yaklaşım olarak ele alır (UNESCO, 2009).

Kapsayıcı eğitimde dezavantajlı durumun ne olduğu ile ilgili olarak cinsiyet, etnik köken, yoksulluk ya da göç gibi durumlar, kapsayıcı eğitimin çok yönlülüğü ile de uyum göstermektedir. Kapsayıcı eğitim alan yazınının önemli bir kısmı engeli olan çocukları merkeze alır. Son yıllarda dil, din, etnik köken, göç gibi nedenlere bağlı çeşitlilikleri merkeze alan çalışmalar da çoğalmıştır. Toplumsal cinsiyet ve yoksulluk konuları ise, pek çok çalışmada çoklu dezavantaja neden olan etmenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kapsayıcı eğitim alanındaki araştırmalar odaklandıkları grupların yanı sıra, yöntemleri ve ele aldıkları sorunlar bakımından da çeşitlilik gösterir (ERG, 2016).

Çocukların risk altında olmasının çeşitli nedenler vardır. Bu nedenler; göç, sosyoekonomik durum, dil, din, ırk ve engellilik sayılabilir. Örneğin; Dünyada'ki çeşitli şartlardan dolayı aileler bir yerden başka bir yere göç etmektedir. Bu göçten etkilenen bireylerden olan çocukların sosyal iletişimi sağlaması gerekmektedir. Bu sosyal iletişimi sağlamada belirleyici olan eğitimidir. Eğitim süresinde tanışacağı kişiler ve bunların sayısı önemli olmaktadır. Bu çocukların okula devam etmesi ve sosyal yaşama devam etmesi risk faktörlerinden en aza inmesini sağlamaktadır (Ereş, 2015). İşte bu nedenler sosyal iletişimin de zayıflamasından kaynaklanmaktadır.

Göç ile gelen etnik ve dinsel azınlık guruplarına kapsayıcı eğitim sunmada ve bunun başarılı olmasında sınıf içerisinde alınacak önlemler çok önemlidir. Öğretmenler çocukların eğitimini, kendi sorumluluklarının bir parçası olarak görmelidir. Bunun için gerekli yardım ve desteği sağlamalıdır. Olumsuz öğretmen tutumları kapsayıcı eğitimi zorlaştıran önemli bir sorundur (Travers ve arkadaşları, 2010). Bu çocukların gelişimlerini desteklemek ve psikososyal açıdan sağlıklı hale getirmek eğitimin en önemli görevlerindedir (Uçuş, 2016).

Banks (2009)'a göre kapsayıcı eğitim ile birlikte düşündüğümüzde dezavantajlı guruptan gelen öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında öğretmenlere önemli bir rol düşmesi söz konusudur. Bu da öğretmenlerin öğrenme yöntemlerini farklı gurupların gereksinimlerini karşılayacak şekilde seçip uygulamaları gerekmektedir. Bu öğrencilere kapsayıcı eğitim sunmayı başaracak olanlar öğretmenlerdir.

Kapsayıcı eğitime uygun zemin hazırlanabilmesi için öğretmenlere öğrenciler ile etkili iletişim, öğrenciler arasında ayrımcılık yapmaması bunun yanında öğretmen eğitiminde akademik bilgi ile pratik bilgi arasında bağ kurulması ve iletişimin de hiyerarşik bir fark olmadığının ifade edilmesi gerekmektedir. Ayrımcılıkları ve dışlamayı ortadan kaldıracak bir program olmalıdır. Bunun yanında hangi gurubun dışında kalan insanların olduğunu öğretmenler fark etmelidirler. Kapsayıcı eğitim tekçi anlayışın dışına çıkabilmektir (ERG,2016).

Kapsayıcı eğitim de kilit rol oynayan diğer bir faktör de okul yöneticileridir. Onlar pozitif inançlar, sosyal adaletler sağlayarak programlardan herkesin eşit olarak faydalanmasını sağlamalıdır. Bütün öğrencilerin programa maksimum düzeyde erişimleri için fırsatlar yaratmalıdırlar. Bunun için okulda

kapsayıcı eğitim takımında yer alan diğer kişiler ile işbirliği yapmalıdırlar. Okul müdürleri yeterli desteği cesaretlendirmeyi sağlayıp, toplumun her düzeyinden yeterli kaynak sağlamalı ve bunun için öğrenciler ve ailelerinden de destek alacak çalışmalar yapmalıdırlar (Stegemann, 2018).

Kapsayıcı eğitimde birçok iyi niyetli politikalar olmasına rağmen bunlar hayata geçirilememiştir. Kanada’ da bir model geliştirilmiş olup, modelde girdiler çıktılar ve bunun sonucunda oluşacak aktiviteler, katılımlar belirlenmektedir. Olması gereken sonuçlarda kısa ve orta vadeli olarak belirtilmiştir. Bu çerçevede varsayımlar ve dış faktörlerde göz önüne alınmıştır (Kim Calder Stegeman,2018). Bunların gelişmesinde bir eğitim lideri olarak okul yöneticilerine önemli roller düşmektedir.

Soha ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan bir araştırma kapsayıcı eğitime yönelik bir model geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu modelde de kaliteli bir öğrenme, iyi bir öğretim ve kapsayıcı eğitimin yönetimi ve öğrenmeye yönelik bir sosyal çevre oluşturulması önerilmiştir. Bu da uygun ve yüksek düzeyde, uygun bir yönetim anlayışı ile mümkün olduğunca, daha yüksek bir seviyede eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılması hedeflenmektedir.

Kapsayıcı eğitimin geliştirilmesinde ki en önemli ayaklardan biride velidir. Velilerin kapsayıcı eğitim ve eğitim sistemine yönelik tutumları oldukça önemlidir (Akkan ve arkadaşları,2010). tarafından yürütülen bir çalışmada Türkiye’de Roman çocukların üzerin de Roman olmayan öğrencilerin velilerinden kaynaklanan baskılara dikkat çekilmektedir. UNESCO da veli tutumunun önemine işaret etmektedir; olumsuz veli tutumlarının doğru uygulamalar ile olumluya çevrilebileceğini vurgulamaktadır. UNESCO, bu konuda Çin’de görme engeli olan öğrencilerin, genel eğitim veren okullarda okumalarına öğretmenlerden ve diğer öğrencilerin velilerinden gelen tepkilerin, uygulama yaşama geçtikten sonra ortadan kalkması örneğini vermektedir.

Alina Maragoritioiu (2015). tarafından yapılan çalışmada ailelerin öğretmenlerin kapsayıcı eğitimden ne beklediklerini ve ne anladıklarına ilişkin olarak elde edilen sonuçlar şöyledir; Aileler çocuklarının düzenli olarak okula devam etmesi ve bunun yanında farklı değerlendirmeler, pedegolojik yaklaşım ve okulda pozitif ayrımcılık yapıp saygı duyulmasını belirtmektedir. Öğretmenler bu konuda özel öğretim ihtiyacı olan çocuklara yönelik destek sağlamada ki zorlukları onların davranış bozukluklarını gözlemlemek, farklı öğretim yöntemlerinin uygulanması ve normal gelişim gösteren öğrencilerin gelişimlerini desteklerken her iki guruptaki öğrencileri aynı düzeyde tutmanın zorluklarından bahsetmişlerdir.

2017 yılında Macao’da yapılan bir araştırma öğretmenler kendilerinin dezavantajlı grupta yer alan öğrencilerin yeteri kadar nasıl eğitim vereceklerine dair yeteri kadar bilgiye sahip olmadıklarını keşfetmişlerdir. Bu kapsamda eğitim almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında bir çok okulda bazı öğretmenlere 30 saatlik ders eğitim programı verildiğini, bu 30 saatlik programın yeterli olmadığını, dezavantajlı çocukların bulunduğu sınıflarda zorluk yaşadıklarını söylemişlerdir. Bunun yanında öğretmenlerin profesyonel öğretim elemanlarından eğitim almalarının iyi olacağından bahsetmişlerdir (Teixeira ve diğerleri, 2017). Bu anlamda öğretmen yetiştirme, eğitim fakültelerinde ki öğretim elemanlarının kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri oldukça önemlidir.

Bu araştırmanın amacı, Çanakkale ilinde ki Eğitim Fakültesinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının, dezavantajlı grupta yer alan çocukların, göç ile gelen çocukların, engelli, sosyoekonomik durum gibi kavramların tümünü bütüncül bir yaklaşımla örten kapsayıcı eğitime yönelik geliştirilmesi gereken politikalar ve uygulamalar üzerine görüşlerine başvurmaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi betimsel bir araştırma olarak tasarlanmış nitel bir çalışmadır. Dezavantajlı çocukların eğitimine ilişkin geliştirilmesi gereken politikalar konusunda altı maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırmacılar hazırlanmış oldukları yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığı ile veri toplama yoluna gitmişlerdir. Nitel araştırma, yapılandırılmamış ya da yapılandırılmış görüşme formları veya doküman inceleme gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olgu ve olayların kendi doğal ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek 2005, 39).

Bu çalışmada , içerik analizi sonucu veriler kodlanarak nicel verilere dönüştürülmüştür. Dönüştürülen nicel veriler betimsel istatistik yöntemleriyle yorumlanmıştır. Betimsel istatistik bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemleri tanımlar. Bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilen durumlarda evrenin tamamından gözlem yaparak elde edilen verileri kullanarak, araştırmaya katılan bireylerin ya da objelerin özelliklerini belirlemeyi amaçlayan süreçtir (Büyüköztürk, 2005:5).

Çalışma Grubu

Bu araştırma da nitel araştırma da kullanılan amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu örneklem tekniği belirli bir araştırmanın amacına uygun olarak kriterleri taşıyan bireylerin araştırma içerisine alınmasını kapsar (Palys, 2008). Bu araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılında Çanakkale ilinde ki Eğitim Fakültesinde görev yapmakta olan yedi öğretim üyesi oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Değişken		f	%
Cinsiyet	Erkek	2	28,57
	Kadın	5	71,42
Yaş	33-38	1	14,28
	39-44	1	14,28
	45-50	4	57,14
	51-56	1	14,28
Medeni Durum	Evli	5	71,42
Ünvan	Bekar	2	28,57
	Dr. Öğretim üyesi	2	28,57
	Doçent Doktor	3	42,85
	Prof. Doktor	2	28,57

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada katılımcıların Kapsayıcı eğitim içerisinde yer alan çeşitli bölgelerden göç etmek durumunda kalan ve dezavantajlı çocukların eğitimine ilişkin geliştirilmesi gereken politikalar konusunda görüşlerini belirlemek amacı ile araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.. Hazırlanan görüşme soruları üç farklı öğretim üyelerinden uzman görüşü

alınarak hazırlanmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak son şekli verilmiştir. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları aşağıda yer almaktadır.

1. Ülkelerin birçoğunun eğitim sistemlerinde kapsayıcı eğitime yönelik politikalar geliştirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Ülkemizde eğitim sisteminde mevcut durumu düşündüğünüzde kapsayıcı eğitime yönelik ne tür politikalar oluşturulmalıdır? Niçin?
3. Kapsayıcı eğitim kapsamında yer alan dezavantajlı çocuklara yönelik olarak okullarımızda ne tür çalışmalar yapılmalıdır? Neden?
4. Kapsayıcı eğitimin okullarımızda uygulanması sürecinde okul müdürlerine ne gibi roller düşmektedir? Niçin?
5. Kapsayıcı eğitimin okullarımızda uygulanması sürecinde öğretmenlere gibi roller düşmektedir? Niçin?
6. Eğitim sistemimizde kapsayıcı eğitime yönelik bilinçliliği arttırmak için kimlere ne tür eğitimler verilmelidir? Niçin?

Verilerin Analizi

Veri toplama aracının birinci bölümünde katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, öğrenim durumları, v.b. durumlarına yönelik sorular içermektedir. İkinci bölümünde ise araştırmaya konu olan verileri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan altı adet soru bulunmaktadır. Görüşmeler öğretim üyelerinden randevu alınarak yüz yüze görüşme yoluyla yapılmıştır. Hazırlanan görüşme formunda katılımcılara altı maddelik açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Araştırmanın amacı gereği görüşme süreleri değişiklik gösterse de 20-25 dakikalık görüşmeler yapılmıştır Türkiye’de kapsayıcı eğitimin uygulanması, oluşabilecek sorunları ve geliştirilmesi gelen politikalar ve uygulamalar üzerine görüşler alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Kaydedilen veriler daha sonra bilgisayar ortamında yazılı doküman haline getirilmiştir. Verilerin analizinde araştırma bulguları frekans ve yüzdeler kullanılarak tablolar halinde sunulmuştur. Öğretim elemanlarının kapsayıcı eğitim ile ilgili görüşleri içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmaya katılan bireylerin kapsayıcı eğitime ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Katılımcılardan A1 ‘ Etnik grup olarak, dil olarak, din olarak farklı öğrenciler var. Onları ayırıştırma yerine kapsayıcı eğitime yönelik bir takım politikalar geliştirilerek, onlarla birlikte bir takım öğrenme öğretme etkinliklerine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2. Ülkelerdeki Kapsayıcı Eğitime İhtiyaç

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	4	10,25
Okula Devamlılık	5	12,82
Programlar	3	7,69
Temel Eğitim	3	7,69
Problem	3	7,69
Engellilik	2	5,12
İrk Ayrımı	2	5,12
Politika	5	12,82
Farklı Etnik Yapı	6	15,38
Cinsiyet Eşitsizliği	1	2,56
Göç Olgusu	3	7,69
Sosyo Ekonomik Durum	2	5,12
Toplam	39	100

Tablo 2’de görüldüğü üzere çalışma grubundaki bireylere sorulan “ Ülkelerin birçoğunun eğitim sistemlerinde Kapsayıcı eğitime yönelik politikalar geliştirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz? Sorusuna (%15,38) katılımcı farklı etnik yapıda ki çocukların bütüncül eğitim anlayışı ile yaklaşılması gerektiğini, (%12,82) katılımcı okula devamlılığın sağlanması gerektiği (%10,25) katılımcı ise fırsat eşitliği doğrultusunda cevap vermiştir. Bu da bütüncül bir yaklaşımla fırsat eşitliği ve okula devamlılık sağlayacak politikalar geliştirilmesi sonucunu vermektedir.

Tablo 3. Kapsayıcı Eğitime Yönelik Geliştirilmesi Gereken Politikalar

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	7	10,14
Okula Devamlılık	4	5,79
Programlar	5	7,24
Temel Eğitim	1	1,44
Problem	4	5,79
Engellilik	3	4,34
İrk Ayrımı	3	4,34
Politika	12	17,39
Farklı Etnik Yapı	3	4,34
Cinsiyet Eşitsizliği	2	2,89
Göç Olgusu	8	11,59
Sosyo Ekonomik Durum	2	2,89
Dezavantajlı Çocuklar	7	10,14
Kaynaştırma	3	4,34
Bireysel Farklılık	1	1,44
İmkan Eşitliği	2	2,89
Hizmetçi Eğitim	1	1,44
Öğretmen Eğitimi	1	1,44
Toplam	69	100

Tablo 3’de görüldüğü üzere çalışma grubundaki bireyler sorulan “Kapsayıcı eğitim kapsamında yer alan dezavantajlı çocuklara yönelik olarak okullarımızda ne tür çalışmalar yapılmalıdır? Neden?” Sorusuna (%17,39) katılımcı eğitim kurumlarına yönelik politikaların geliştirilmesi gerektiğini, (%11,59) katılımcı, göç ile gelen çocukların ayrımcılık gözetmeksizin eşitlik sağlanarak eğitimden yararlanması gerektiği (%10,14) katılımcı ise fırsat eşitliğinin sağlanması gerektiği cevabını vermiştir.

Tablo 4. Dezavantajlı Çocuklara Yönelik Okul Çalışmaları

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	3	3,48
Okula Devamlılık	7	8,13
Programlar	4	4,65
Temel Eğitim	1	1,16
Problem	4	4,65
Engellilik	6	6,97
İrk Ayrımı	2	2,32
Politika	5	5,81
Farklı Etnik Yapı	2	2,32
Cinsiyet Eşitsizliği	1	1,16
Göç Olgusu	5	5,81
Sosyo Ekonomik Durum	3	3,48
Dezavantajlı Çocuklar	10	11,62
Kaynaştırma	2	2,32
İmkan Eşitliği	1	1,16
Hizmetçi Eğitim	7	8,13
Öğretmen Eğitimi	14	16,27
Yönetici Eğitimi	6	6,97

Veli Eğitimi	3	3,48
Toplam	86	100

Tablo 4’de görüldüğü üzere örneklem grubundaki bireyler sorulan “Kapsayıcı eğitimin okullarımızda uygulanması sürecinde öğretmenlere gibi roller düşmektedir? Niçin?” Sorusuna (%16,27) katılımcı, öğretmen eğitiminin etkili bir kapsayıcı eğitimden faydalanmak için gerekli olduğunu, (%11,62) katılımcı, özellikle dezavantajlı çocukların eğitiminde en fazla etkenin öğretmenlerde olduğu cevabını vermiştir.

Tablo 5. Okul Müdürlerinin Rollerini

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	1	1,26
Okula Devamlılık	4	5,06
Programlar	2	2,53
Temel Eğitim	1	1,26
Problem	5	6,32
Engellilik	3	3,79
Politika	6	7,59
Farklı Etnik Yapı	3	3,79
Göç Olgusu	5	6,32
Sosyoekonomik Durum	1	1,26
Dezavantajlı Çocuklar	10	12,65
Kaynaştırma	4	5,06
Hizmetçi Eğitim	1	1,26
Öğretmen Eğitimi	11	13,92
Yönetici eğitimi	20	25,31
Veli Eğitimi	2	2,53
Toplam	79	100

Tablo 5’de görüldüğü üzere örneklem grubundaki bireyler sorulan “Kapsayıcı eğitimin okullarımızda uygulanması sürecinde okul müdürlerine ne gibi roller düşmektedir? Niçin?” Sorusuna (%25,31) katılımcı, yöneticilerin mutlaka kapsayıcı eğitime yönelik eğitimden geçmelerinin gerektiğini, (%13,92) katılımcı, yönetici eğitiminden sonra öğretmenlerin mutlaka eğitim almaları gerektiğini, (%12,65) katılımcı ise dezavantajlı çocuklara yönelik kapsamlı bir eğitim anlayışının yöneticilerin temel hedefi olması gerektiği cevabını vermiştir.

Tablo 6.Kapsayıcı eğitime yönelik bilinçliliği arttırmak

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	4	10,25
Okula Devamlılık	5	12,82
Programlar	3	7,69
Temel Eğitim	3	7,69
Problem	3	7,69
Engellilik	2	5,12
İrk Ayrımı	2	5,12
Politika	5	5,12
Farklı Etnik Yapı	6	15,38
Cinsiyet Eşitsizliği	1	2,56
Göç Olgusu	3	7,69
Sosyo Ekonomik Durum	2	5,12
Toplam	39	100

Tablo 6’da görüldüğü üzere örneklem grubundaki bireyler sorulan “Eğitim sistemimizde kapsayıcı eğitime yönelik bilinçliliği arttırmak için kimlere ne tür eğitimler verilmelidir? Niçin?” Sorusuna (%24,13) katılımcı, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin mutlaka kapsayıcı eğitime yönelik eğitimden geçmelerinin gerektiğini, (%17,24) katılımcı, Velilerin ve okul çevresinin bilinçlenmesi için velilerin eğitim almaları gerektiğini, (%10,34) katılımcı ise Kamu spotları, seminerler, hizmet içi eğitim gibi programların, kapsayıcı eğitimin yaygınlaşması için temel hedeflerden olması gerektiği cevabını vermiştir.

Katılımcılardan H1 “Üstten aşağıya doğru bir eğitim sisteminde işe koşulması gerekiyor. Okul yöneticisi hatta bu konu ile ilgili il ve ilçe müdürlüklerinde ilgili kim varsa şube müdürlüklerine mi bağlı onların bir eğitilmesi gerekiyor. Daha sonra halka halka ya da dalga dalga okul müdürü ve öğretmeni içerisine alması gerekiyor.” İfadesiyle görüşünü belirtmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada örgün eğitim içerisinde yer alan dezavantajlı öğrencilerin, fırsat eşitliğinden faydalanarak aktif bir öğrenme ortamının sağlanmasının öğretmen ve okul yöneticilerinin rolleri ile doğru orantılı olabileceği üzerinde durmamızı sağlamıştır. Dezavantajlı grupta yer alan çocukların dil, din, etnik köken ayrımı yapılmaksızın bütüncül bir eğitim anlayışına sahip olmaları gerektiği saptanmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgulardan biri; katılımcıların velilerin eğitiminin önemi vurgularken, öğretmen ile veli arasında ki köprünün önemine değinilmiştir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda, Kapsayıcı eğitim bağlamında stratejiler geliştirilmesi, ihtiyacı olan özel öğrenciler için olanaklar olmasına rağmen, okullara bakıldığında bu ihtiyacı karşılamaktan uzak oldukları gözlemlenmektedir. Bu yüzden okulların kapsayıcı eğitim bağlamında uygulamada daha etkili olmaları gerekmektedir.

Bu duruma örnek olarak Türkiye’de, İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin 2009-2011 yılları arasında yürüttüğü Belgeleme ve Raporlama Yoluyla Türkiye’de Ayrımcılıkla Mücadele Projesi kapsamında Türkiye’de İrk veya Etnik Köken Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu hazırlanmıştır. Raporun eğitime ilişkin bölümünde çeşitli etnik gruplar ile sığınmacı ve mültecilere ve herhangi bir hukuksal statüye sahip olmayan gruplara değinilmiştir. Çalışmada, eğitime erişim konusunda en fazla sorun yaşayan etnik grup olarak Romanlar gösterilmektedir. Roman çocukları arasındaki düşük okullaşma ve okuryazarlık oranları, yoksulluk ve

erken yaşta evlilikle ilişkilendirilmektedir. Okula devam eden Roman çocuklara ise, Roman olmayan çocuklar, veliler ve öğretmenler tarafından önyargılı yaklaşılmasının bu çocukların okulu bırakmasında rol oynadığı vurgulanmaktadır. Romanların genellikle ayrı ve kapalı mahallelerde yaşamaları ve mahallelerindeki okullara gitmeleri de toplumsal bütünleşmeye engel olarak gösterilmektedir. Ayrıca bu okullarda görev yapan öğretmenlerin motivasyonlarının düşük olduğunun da altı çizilmektedir (ERG,2016). Dezavantajlı guruptan gelen çocuklar, bazı olumsuz davranışlara sahip olabilir. Bunlar çok çeşitli nedenlerden kaynaklanmaktadır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, çocukların ailelerinden gördükleri fiziksel ve ilişkisel agresif davranışlar çocuklarında etkilenerek ve çocukların okulda da benzer davranışları göstermelerine neden olmaktadır. Bu yaptıkları araştırmayla da öğretmenler tarafından raporlanmıştır. Bu yüzden göç ile gelen ve sosyoekonomik anlamda dezavantajlı grupta yer alan çocukların benzer davranışlar sergilemesi beklendiği söylenebilir (Kawabata ve Crick,2016).Türkiye’ de kapsayıcı eğitimin geliştirilmesi için yasal düzenlemeden uygulamaya kadar çeşitli düzenlemeler yapılmalı ve gerekli adımların atılması gerekmektedir ve bu adımlar atılırken politikalar ve uygulamalar birlikte yürütülmelidir.

Kaynakça

- A.Banks, J. (2009). *The Routledge International Companion to Multicultural Education*. New york: Routledge, Taylor and Francis.
- Başak Ekim Akkan, M. B. (2011). *Sosyal Dışlanmanın Roman Halleri*. İstanbul: Taner Koçak.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Crick2, Y. K. (2016). Differential associations between maternal and paternal parenting and. *Asian Journal of Social Psychology*.
- EREŞ, F. (2015). Türkiye’de Göçmen Eğitimi Sorunsalı ve Göçmen Eğitiminde Farklılığın Yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- ERG. (2016). ENGELİ OLAN ÇOCUKLARIN TÜRKİYE’DE EĞİTİME ERİŞİMİ: DURUM ANALİZİ VE ÖNERİLER. İstanbul: Simla Gürsan.
- ERG. (2016). TÜRKİYE’DE ORTAÖĞRETİMDE KAPSAYICI EĞİTİM DURUM ANALİZİ. İstanbul: ışıl oral, deniz aksay, simla Gürsan.
- ERG. (2016). türkiye’de ortaöğretimde kapsayıcı eğitim durum analizi. İstanbul: ERG.
- Mărgărițoiu, A. (2018). INCLUSIVE EDUCATION – A CONSTRUCT WITH DIFFERENT MEANINGS FOR FAMILIES AND TEACHERS. Educational Sciences Department, Petroleum-Gas University of Ploiești.
- Mosquera*, Ó. A. (2018). Pedagogical and Research Approaches in Inclusive Education in ELT. Universidad Nacional de Colombia, Bogotá, Colombia.
- Palys, T. (2008). Purposive sampling. In L. M. Given (Ed.) *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. (Vol.2). Sage: Los Angeles, pp. 697-8.
- Shanidapha Soha1, N. R. (2018). The Development Management of Inclusive Education Model for School under the Office of Educational Service Area 25. *Journal of Education*, Mahasarakham University.
- Stegemann*, K. C. (2018). Making it Logical: Implementation of Inclusive. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal* 16(1), 3-18, 2018.

Uçuş, Y. D. (2016). Dezavantajlı Çocukların Velilerine Uygun Olarak Hazırlanan. e-International Journal of Educational Research.

UNESCO (2009). Policy guidelines on inclusion in education. Fransa: UNESCO.

Vitor Teixeira, A. C. (2017). Placement, inclusion, law and teachers' perceptions in Macao's. INTERNATIONAL JOURNAL OF INCLUSIVE EDUCATION.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

Extended Abstract

Purpose: An important part of the inclusive education literature takes children with disabilities to the center. In recent years, the studies centered on the diversity of reasons such as language, religion, ethnicity and migration have also increased. Gender and poverty issues are the factors that cause multiple disadvantages in many studies. Research in the field of inclusive education also varies in terms of the groups they focus on as well as the methods and problems they address. Children who lead a life that includes life-threatening hazards and risks are called disadvantaged children. Disadvantage is expressed by Unesco as poverty, social and individual differences and education group. The most important situation of these is the income and culture level of the family. These children are children at risk. Important support is needed for the development and education of these children. Family and environment awareness should be developed for this. Supporting these children's development and making them psychosocial healthy are the most important tasks of education (Uçuş, 2016). **Method:** In this study, qualitative research method is used. Qualitative research is the use of qualitative data collection techniques. Semi-structured interview forms or document reviews were conducted. However, a qualitative process was followed in order to reveal realities and events in a realistic and holistic way in their natural environment (Yıldırım & Şimşek 2005, 39). According to this definition, researchers have gone through data collection via semi-structured interview forms. For this purpose, in-depth data were collected from the semi-structured form consisting of 7 open-ended questions directed to 7 faculty members in the province of Çanakkale. The interview form presented to the participants was used as data collection tool. In order to determine the views of the participants on inclusive education, the interview form which is composed of semi-structured questions and the semi-structured questions of the participants was prepared and the interview forms prepared were presented to the working academicians. In line with the expert opinions of the faculty members working in the field of educational sciences, they were finalized and semi-structured interview form and participants were asked to explain their views in depth. **Finding:** Faculty members have found useful in research and studies on inclusive education. However, some of the participants stated that the importance of studies on inclusive education and the shortcomings in practice should be eliminated. According to another finding of the study, participants stated that there should be educational activities for disadvantaged children towards inclusive education and this is a deficiency. Some participants emphasized the lack of educational policies, while some of the participants emphasized that the teacher and the school principal should be educated. **Discussion:** Studies on inclusive education will undoubtedly benefit disadvantaged children. It is expected that children in all disadvantaged groups will be included in the teacher training, training of school administrators and therefore the awareness of parents. As a result, it is necessary to focus on the importance of the studies to be carried out in the field of pilot training, in-service trainings, seminars and awareness raising of the school environment by improving educational policies and increasing the number of studies. In particular, the positive feedback from the participants is of the opinion that studies on inclusive education will increase and awareness will be ensured.